

Ali bo končno izbrisana sramota

Nekaj dni po tretji obletnici zločinskega atentata na velikovski partizanski spomenik je prejela Zveza koroških partizanov od zveznega ministrstva za notranje zadeve pismo z naslednjo vsebino:

Dne 10. 9. 1953 je bil po „Pripravljalnem odboru za postavitev spomenika padlim partizanom“ leta 1947 na pokopališču šentrupert-

ske cerkve v Velikovcu v čast padlim slovenskim partizanom Koroške postavljeno spomenik — sestojč iz podstavka s slovenskim napisom „Padlim za svobodo v borbi proti fašizmu“ in bronaste partizanske skupine v naravnih velikosti — od doslej neznanih storilcev z razstrelitvijo poškodovan, pri čemer je bila partizanska skupina uničena.

Zvezno ministrstvo za notranje zadeve namerava sedaj spomenik na ta način obnoviti, da bi zgladili podstavek in namestili na njem darilno žaro. S tem bi dobil spomenik spet dostojno, čeprav tudi ne svoje izvorno lice.

Po poročilu Urada koroške deželne vlade se je predsednik uvodoma omenjenega pripravljalnega odbora, dr. Sienčnik, v pismu z dne 20. 10. 1947 nasproti tamošnjemu ordinariatu obvezal, da bo na podstavku spomenika v slovenskem jeziku sestavljen napis „Padlim za svobodo“. Dejansko pa se je ob odkritju izkazalo, da se je v slovenskem jeziku sestav-

ljeni napis glasil „Padlim za svobodo v borbi proti fašizmu“.

Ker je škofijski krški ordinariat s sklicevanjem na svoječasno obvezo pripravljalnega odbora in z ozirom na svetost in mir katoliškega pokopališča postavil pogoj, da sme spomenik ostati na pokopališču samo, če se izbršejo iz grajanega napisa besede „v borbi proti fašizmu“, iz od škofijskega krškega ordinariata zaželjenega, v slovenskem jeziku sestavljenega napisa „Padlim za svobodo“ pa je itak mogoče razbrati, da je ta spomenik posvečen padlim partizanom Koroške, je ob priložnosti adaptacije spomenika nameravana tudi sprememba napisa v tem smislu.

O tem hkrati obveščamo Urad koroške deželne vlade in škofijski krški ordinariat.

V tej zvezi tudi sporočamo, da bomo smatrali, da se strinjate z adaptacijo, če do 20. septembra 1956 ne prispe od Vas stališče, ki nameravani obnovitvi spomenika.

Stališče Zveze koroških partizanov

V svojem odgovoru notranjemu ministrstvu je Zveza koroških partizanov v pismu z dne 18. 9. 1956, ki ga je v prepisu poslala tudi Uradu koroške deželne vlade in celovškemu ordinariatu, zavzela naslednje stališče:

K Vašemu pisanju številka RE. 136.405-9/56 od 7. 9. 1956 zavzema Zveza koroških partizanov po temeljitem posvetovanju sledeče stališče:

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je Zvezno ministrstvo za notranje zadeve pripravljeno sporazumno z nami kot lastnikom obnoviti pred tremi leti od na žalost še vedno „nepoznanih“ storilcev razstreljeni spomenik v čast padlih v borbi proti fašizmu na pokopališču v št. Rupertu pri Velikovcu in s tem vsaj na ta način dati zadoščenje za to gnusno dejanje.

K predlagani obnovitvi vendar ugotavljamo, da je naše načelno stališče v tem vprašanju slej ko prej to, da je s tem zločinom povzročeno kulturno sramoto mogoče do neke mere spraviti s sveta samo z obnovo spomenika v svoji prvotni obliki.

Na noben način pa ne moremo pristati na predvideno spremembo napisa, in sicer zaradi tega ne, ker bi bil s tem uničen še zadnji ostanek, ki je še preostalo od izvornega spomenika, in predvsem zaradi tega, ker bi bil s tem skrčen oz. zmanjšan krog junakov, v čast katerim je bil ta spomenik postavljen.

Kakor je znano se nahaja spomenik na grobu 83 partizanskih junakov, ki so pripadali različnim državam in sicer Avstriji, Jugoslaviji, Rusiji, Poljski, Franciji in Angliji in v s e m t e m — ne samo padlim partizanom

Koroške! — je bil in je posvečen spomenik. To je prišlo jasno do izraza tudi z udeležbo uradnih predstavnikov vseh teh dežel ob priložnosti svečanosti pokopa in odkritja spomenika. Kar je vse te junake združevalo, je bila skupna „borba proti fašizmu“. Z odstranitvijo teh besed bi torej spomenik dobil drugačen smisel in tudi krog junakov, katerim je spomenik posvečen, bi bil zmanjšan.

To je bil — ne glede na to, da nihče ne more v teh besedah resno videti kratenja svetosti in miru katoliškega pokopališča — tudi razlog za to, da je pripravljalni odbor vztrajal na ohranitvi tega napisa. Zveza tudi danes ne more privoliti v spremembo napisa.

Končno bi želeli ponovno izraziti svoje veselje nad tem, da boče Zvezno ministrstvo za notranje zadeve spomenik vopet postaviti, hkrati pa želimo čisto jasno povedati, da more o obliki in zunanji podobi zopetne postavitve ali morebitne nove ureditve končno odločiti samo organizacija, ki je spomenik postavila in ki je njegova lastnica. Zveza pa ni nenaklonjena tozadevnemu razgovoru z Zveznim ministrstvom za notranje zadeve.

O tem našem stališču obveščamo hkrati Urad koroške deželne vlade in škofijski krški ordinariat.

V prepričanju, da se bo našla v tem vprašanju sporazuma rešitev, beležimo z odličnim spoštovanjem.

Za Zvezo koroških partizanov:

Dr. Franci Zwitter
Odbornik

Prušnik Karl
predsednik

Pismo ministrstva — uspeh borbe ZKP

Že v zadnji številki smo opozorili na razna zakonita določila v zaščito spomenikov v čast padlih pripadnikov zavezniških armad in padlih borcev za svobodo. Iz teh je razvidna po eni strani obveznost države za ohranitev in nego le-teh, po drugi strani pa tudi kazen za vse storilce in uničevalce takih spomenikov. Zveza koroških partizanov je vedno spet opozarjala na ta določila in terjala poleg izsleditve in kaznovanja zločincev obnove razstreljenega spomenika.

Gornje pismo Zveznega ministrstva za notranje zadeve je očitno uspeh te borbe Zveze koroških partizanov. Zato Zveza tudi z zadovoljstvom pozdravlja namero ministrstva za obnovo spomenika.

Nikakor pa koroški Slovenci ne moremo razumeti namero ministrstva, da bi spomenik ob tej priložnosti popolnoma preuredilo in izbrisalo tudi sedanjí napis. Uničena skulptura na spomeniku je bila velika umetnina in je lepo in dostojanstveno predstavljala partizane — borce za svobodo! Nič drugega in samo to — le nepoboljšljivi nacisti in nacionalisti so hoteli razbrati iz nje tudi še kaj drugega, ker resnice niso mogli prenesti. Podpora jim je pri tem dal še škofijski ordinariat z zahtevu po odstranitvi besed „v borbi proti fašizmu“. Ne bomo danes pisali o smešni trditvi in utemeljitvi dr. Kadrasa, da baje

te besede »motijo svetost in mir katoliškega pokopališča«. Ali naj naštejemo g. generalnemu vikarju vse primere poganskih znakov SS in drugih napisov v čast »Führerju« in nacističnega rajha po katoliških pokopališčih, katerih odstranitev cerkev do danes še nikjer ni zahtevala. Mi vsekakor ne moremo razumeti, da bi že besede »borba proti fašizmu« mogle motiti svetost in mir katoliških pokopališč, ko pa je pappež sam s posebno encikliko obsodil fašizem in nacizem.

Toda Kadrasovi zahtevi s» ne čudimo, ker nam je znanih več podobnih njegovih ukrepov proti koroškim Slovincem. Čudimo pa se, da se notranje ministrstvo zavzema za Kadrasovo zahtevo. Avstrija je vendar prevzela v Državni pogodbi izrecno obveznost borbe proti fašistični in nacistični miselnosti, sama je izdala razne zakone za »žrtve fašizma«, žrtvam pa, ki so dale najsvetejše kar imajo — življenje — »v borbi proti fašizmu«, bi notranje ministrstvo baje na ljubo »svetosti in miru katoliškega pokopališča« hotelo na spomeniku to častno priznanje odreči. Zveza koroških partizanov je zato po vsej pravici zavrnila to čudno namero in se z njo ne strinjamo ne le mi koroški Slovenci, temveč gotovo tudi vsi antifašisti vseh narodov, ki so se v drugi svetovni vojni združili v borbi proti fašizmu za svobodo človeštva.

Mednarodni seminar UNESCO na Reki

V ponedeljek je bila na Reki v Jugoslaviji otvoritev mednarodnega seminarja UNESCO, institucije Združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo. Seminar bo trajal do 29. septembra, udeležuje pa se ga 40 slušateljev iz 14 dežel: iz Norveške, Belgije, Francije, Italije, Avstrije, Poljske, Češkoslovaške, Madžarske, Romunije, Bolgarije, Sovjetske zveze, Maroka, Kitajske in Burme.

Seminar je organizirala nacionalna komisija za UNESCO s pomočjo Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije. Na seminarju bodo obravnavali pet osnovnih tem iz problematike gospodarske vzgoje delavcev. Razen tega bodo udeleženci seminarja na Reki proučevali tudi sistem vzgoje delavcev, komunalno ureditev, delavsko in družbeno samoupravljanje itd. Med predavatelji so navedeni profesorji iz različnih dežel, med drugimi nemški ekonomist Herbert Schmidt, češki predavatelj sindikalne šole Jaroslav Nedorost, direktor višje gospodarske šole v Zagrebu Ivo Perišin in drugi.

Švedska politika se po volitvah ne bo spremenila

Na nedeljskih volitvah na Švedskem so ponovno zmagali socialdemokrati, ki že 25 let skupno z agrarci vladajo švedskemu ljudstvu. Ministrski predsednik, socialdemokrat Tage Erlander, ki že deset let predseduje vladi, je po volitvah izjavil, da ni predvidevati velikih sprememb v švedski politiki, ker obe stranki na vladi uživata zaupanje dveh milijonov švedskih volivcev, medtem ko sta obe opozicijski stranki dobili samo poldrug milijon glasov. Lahko se torej reče, da vlada še vedno uživa podporo ljudstva.

Hruščev na počitnicah v Jugoslaviji

V sredo je prispel na privatni obisk v Jugoslavijo prvi sekretar komunistične partije Sovjetske zveze Nikita Hruščev. Na beograjskem letališču so ga sprejeli predsednik maršal Tito, podpredsednik Edvard Kardelj in zunanji minister Koča Popovič.

V zahodnih krogih spravljajo prihod Hruščeva v Jugoslavijo v zvezo s sueško krizo. V beograjskih krogih pa poudarjajo, da je ta prihod povsem privatnega značaja. Hruščev se bo namreč mudil v Jugoslaviji nekaj dni na oddihu.

Prvič je prispel Hruščev v Jugoslavijo maja lanskega leta, ko je skupno z ministrskim predsednikom Bulganinom poravnal sporna vprašanja, ki so nastala med obema deželama leta 1948 zaradi inform-biroja.

Predsednik Indonezije v Avstriji

26. avgusta se je predsednik republike Indonezije s 40-članskim spremstvom odpravil na državniške obiske v Sovjetsko zvezo, Jugoslavijo, Avstrijo in Češkoslovaško ter Kitajsko. Doslej se je Sukarno mudil že v Sovjetski zvezi in pretekli teden v Jugoslaviji, ki je predstavnik 80 milijonskega naroda sprejela z vsemi častmi.

Iz Jugoslavije je dr. Sukarno s svojo delegacijo prispel na privatni obisk na Dunaj. Prvotno je bil tudi za Avstrijo predviden uradni obisk, vendar od tega ni prišlo, ker je zvezni prezident dr. Körner zbolel in delegacije ne bi mogel sprejeti. Sukarno je sprejel zunanji minister ing. Figl, državni sekretar Kreisky in drugi.

Iz Avstrije bo dr. Sukarno odpotoval v Češkoslovaško.

Raab na uradnem obisku v Švici

Zvezni kancler inž. Raab je v torek odpotoval na uradni obisk v Švico. Preko Zürichaja je včeraj s posebnim vlakom prispel s svojim spremstvom v Bern, kjer sta mu švicarski zvezni prezident in vlada priredila slovesen sprejem. Za danes je predvideno, da bo kancler Raab obiskal predsednika Petitpierra in člane švicarske vlade, nato pa bo nadaljeval vožnjo v francoski del Švice. Uradni program obiska bo zaključen jutri na tiskovni konferenci v avstrijskem poslaništvu.

O vsebini razgovorov Raaba s švicarskimi državniki ob nastopu obiska niso bile objavljene nobene podrobnosti. V razgovoru z dopisnikom lista »Tribune de Lausanne« pa je baje Raab namignil na možnost udeležbe švicarskega kapitala pri avstrijskih elektroenergetskih podjetjih.

... prihodnjic pa v Bonn, Stockholm in Beograd

Istemu dopisniku je zvezni kancler Raab tudi izjavil, da so njegova prihodnja potovanja predvidena v Zahodno Nemčijo, na Švedsko in v Jugoslavijo. Ob tej priložnosti je Raab tudi dejal, da njegov obisk v Beogradu ni bil odpovedan, marveč le časovno preložen.

Zamenjava trgovinskega ministra

Z utemeljitvijo, da mu zdravstveno stanje ne dopušča, da bi še nadalje ostal v zvezni vladi, je dosedanji minister za trgovino in obnovo dr. Udo Illig podal zveznemu kanclerju ostavko na svo ministrski položaj. Za novega ministra za trgovino in obnovo je zvezni kancler predlagal in zvezni prezident potrdil dosedanjega državnega tajnika v finančnem ministrstvu dr. Fritza Bocka, ki je predčerašnjim že položil zaprisego in prevzel mesto ministra. Odstop ministra Illiga ni prišel nepričakovano, marveč se je o tem že dalj časa šušljalo in je dejansko le posledica notranjih trenj in nesoglasij v vrhovih avstrijske ljudske stranke.

Menda še ni znano, ali se bo bivši minister vrnil v graško trgovinsko zbornico ali pa se bo umaknil v neko graščino na Gradiščanskem. Takih možnosti seve nima vsakdo, ki se na svojem položaju ne obnese.

Pravosodni minister na Štajerskem in Koroškem

Zvezni minister za pravosodje dr. Tschadek je minuli torek nastopil večdnevno potovanje po Štajerskem in Koroškem. Po obisku sodišč v Leobnu in Grazu, kjer je imel razgovore zlasti o nekaterih ustanovno-pravnih zadevah, je na sporedu tudi obisk pri koroškem deželnem glavarju in pri sodiščih v Celovcu in Beljaku.

Želeti bi bilo, da bi se obisk pravosodnega ministra na Koroškem koristno odrazil tudi v tem, da bi koroška sodišča na slovenskem in jezikovno mešanem ozemlju končno že vzela na znanje in začela upoštevati jasna določila Državne pogodbe, ki kot ustavni zakon določa, da je v sodnih okrajih Koroške s slovenskim in jezikovno mešanim prebivalstvom poleg nemščine tudi slovenščina uradni jezik.

Proti dviganju cen so potrebni učinkoviti ukrepi

Stalno naraščanje cen čedalje bolj vznemirja široke plasti delovnih ljudi. Na konferenci dunajske socialistične stranke so minuli teden v tej zvezi razpravljali o potrebi primernih ukrepov za zavarovanje življenjske ravni delovnega prebivalstva, za vzpostavitev gospodarske stabilnosti ter za ohranitev in okrepitev denarne kupne moči. V resoluciji, ki je bila sprejeta na konferenci, so poudarili, da so neodgovorni gospodarski krogi izkoristili izid zadnjih volitev kot signal za brezobzirno zviševanje svojih dobičkov in da pristojna ministrstva, ki jih upravljajo predstavniki ljudske stranke, niso posvečala tem pojavom potrebne pozornosti. Izjavam, da bo treba to početje zaježiti in onemogočiti, niso sledila dejanja. Čeprav je plačilna bilanca izenačena in dasi je vrednost šilinga zadostno krita z zlatimi in deviznimi rezervami, se je v posameznih gospodarskih panogah pojavilo neupravičeno zviševanje cen. Tej nedisciplini v privatnem gospodarstvu je treba nemudoma in odločno napraviti konec.

Z vprašanjem naraščanja cen in upadanjem kupne moči se je minuli petek bavilo tudi plenarno zasedanje delavske zbornice v Celovcu. Predsednik zbornice, državni poslanec Truppe, je v svojem uvodnem poročilu podčrtal, da postaja po zadnjih državnozbornih volitvah šiling vedno manjši in da je naloga delavskih zbornic tudi v tem, da se odločno zastavijo za utrditev kupne moči delovnih ljudi. Zastopnike delavstva čakajo na gospodarskem področju težke naloge. Kljub nasprotnim obljubam in zagotovitvam je življenjska raven delovnega človeka spet vedno bolj ogrožena. Izkušnje zadnjih let pa so pokazale, da je možnost regulacije cen na nižjo raven zelo dvomljiva, vsled česar smatra, da je prilagoditev mezd in plač naraslim cenam učinkovitejša pot za zaščito interesov delovnih ljudi. Učinkovite ukrepe proti naraščanju cen in uspehe v tej borbi pa je mogoče doseči samo, če

Avstrijska trgovinska delegacija v Moskvi

Avstrijska trgovinska delegacija je v torek prispela v Moskvo na pogajanja s sovjetskimi vladnimi krogi o sestavi blagovne liste za obojestransko blagovno izmenjavo v prihodnjem letu. Pri prihodu so na letališču avstrijsko trgovinsko delegacijo sprejeli vodja oddelka za trgovino z zapadnimi deželami v sovjetskem ministristvu za zunanjo trgovino Vinogradov in drugi predstavniki gospodarskega življenja v Sovjetski zvezi ter sodelavci avstrijskega poslaništva v Moskvi.

GOSPODARSKI DROBIŽ

V Franciji pričakujejo slabo vinsko letino

Uradno ugotavljajo, da pričakujejo letos v Franciji manjšo in kakovostno slabšo vinsko letino, kakor v zadnjih letih. Zimski mraz in hladno poletje sta glavna vzroka občutne škode na vinskih kulturah. Zaradi pričakovanega nazadovanja vinskega pridelka so zadnje tedne precej narasle cene francoskih vin.

Francija gradi največjo potniško ladjo na svetu

Francoska ladijska družba »General Transatlantique« je v francoskih ladjedelnicah naročila največjo potniško ladjo na svetu, ki bo nosila ime »Francija«. Gradnja te ladje bo stala 27 milijard frankov, zgradili pa jo bodo v dveh letih. Ladja bo vozila na progi Le Havre — New York.

Devize iz tujskega prometa

Dohodki deviz iz tujskega prometa inozemskih gostov so meseca julija 1956 znašali okoli 703 milijone šilingov protivrednosti. Julija 1955 je znašal dohodek deviz 536 milijonov šilingov, to se pravi, da je letos narasel za 167 milijonov.

se za to zastavijo vse sile delavskega gibanja.

V resoluciji, ki jo je sprejelo plenarno zasedanje delavske zbornice v Celovcu, je izražen najostrejši protest proti navijanju cen z opozorilom zvezni vladi, da so njeni člani ob zadnjih državnozbornih volitvah in tudi še pozneje slovesno obečali, da bodo zabranili dviganje cen. Ker pa tozadeveno ni bilo storjenih učinkovitih ukrepov in ker porast cen v zadnjih mesecih občutno obremenjuje gospodinjstva delavcev in nameščencev, se pojavljata v obratih nemir in nezadovoljstvo in postaja zahteva po učinkovitih protiukrepih, po prilagoditvi dohodkov naraslim življenjskim

Versko življenje v Sloveniji se nemoteno razvija

Cirilmetodijsko društvo združuje blizu 500 slovenskih duhovnikov

Na nedavnem rednem letnem občnem zboru Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov LR Slovenije v Ljubljani, ki se ga je udeležilo nad 200 delegatov od skupnega števila 488 včlanjenih slovenskih duhovnikov, je bilo poudarjeno, da je zakonitost slej ko prej osnova za urejanje odnosov med cerkvijo in državnimi oblastmi in da se ustavna določila glede svobode veroizpovedi dosledno izvajajo. Predstavniki slovenske vlade Boris Kocijančič je v svojih pozdravnih besedah zbrane duhovnike podčrtal, da so se odnošaji s predstavniki katoliške cerkve v Sloveniji v zadnjem času zelo poglobili in zboljšali. Omenil je tudi, da je dala ljudska oblast v Sloveniji po osvoboditvi 165 milijonov dinarjev kot pomoč za ohranitev cerkva, ki predstavljajo kulturne spomenike ter za popravilo onih cerkva, ki so bile med minulo vojno poškodovane.

Že na tiskovni konferenci pred občnim zborom so predstavniki glavnega odbora Cirilmetodijskega društva izjavili, da se versko življenje v Sloveniji normalno razvija in da povsod v redu opravljajo verske obrede. Stanovska organizacija katoliških duhovnikov se je v minulem poslovnem obdobju še bolj utrdila in vzdržuje živahne stike z ostalimi stanovskimi duhovniškimi združenji po Jugoslaviji. Lastno založništvo izdaja razne publikacije in revije, v okviru CMD pa deluje tudi posebna zadruga, ki izdeluje in prodaja potrebščine za verske obrede. Kulturno dejavnost razvijajo cirilmetodijski duhovniki tudi s prirejanjem lastnih proslav, na katerih nastopa pevski zbor CMD, kot v Celju, Ptuj, Ljubljani itd. (Pred leti smo ta slovenski duhovniški zbor poslušali tudi na Koroškem, kjer pa — kakor znano — celovškemu ordinariatu in nekaterim v Mohorjevi hiši ni bil všeč in so svoje duhovniške sobrate iz Slovenije klevetali kot komunistične agente. Op. ured.). Dekan ljubljanske teološke fakultete dr. Cajn-

stroškom in po večjem deležu na povečani storilnosti vedno bolj glasna. Predsedstvo delavske zbornice je dobilo od plenarnega zasedanja nalog, da podpre vse ukrepe, ki jih bodo sindikati podvzeli za razbremenitev gospodinjstev.

Zaskrbljenost zaradi naraščanja cen in zahteve po učinkoviti zaježitvi takega razvoja pa so prišle v zadnjem času do izraza tudi na mnogih konferencah in zasedanjih obratnih svetov in sindikalnih organizacij, ki pravtako v svojih sklepih in resolucijah označujejo sedanji razvoj na področju cen za nevzdržen, ker vse bolj ogroža kupno moč in življenjsko raven širokih plasti delovnega prebivalstva.

kar je na tiskovni konferenci poudaril, da se nihče ne vmešava v študijski program in notranje delovanje bogoslovne fakultete v Ljubljani, ki se vzdržuje z državno subvencijo. Pripravi za duhovniški poklic pa služita malo semenišče v Vipavi in veliko semenišče v Ljubljani.

Na občnem zboru CMD so se zbrani duhovniki spomnili vseh tistih slovenskih duhovnikov, ki so med zadnjo vojno padli v partizanih ali pa umrli kot žrtve nacizma in fašizma v koncentracijskih taboriščih in zaporih. Posebna delegacija treh duhovnikov je odnesla venec rdečih nageljev na Brezje k spominski plošči med narodnoosvobodilno borbo padlih duhovnikov.

Občnega zbora CMD so se udeležili tudi zastopniki stanovskih organizacij katoliške duhovščine iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Srbije in Črne gore, pa tudi predstavniki združenja pravoslavnih in muslimanskih duhovnikov. V svojih pozdravnih nagovorih so poudarjali, da ne sme duhovnik nikoli pozabiti, da je sin svojega naroda, da je dolžan spoštovati vsakega poštenega človeka neglede na versko prepričanje in da se morajo tudi duhovniki zavedati, da so državljani socialistične domovine.

Glavni referat pod naslovom »Naši problemi« je imel podpredsednik CMD, dekan dr. Stanko Cajnk, ki je dejal, da je program stanovskega društva primerna podlaga za sodelovanje vseh katoliških duhovnikov in da je Cirilmetodijsko društvo dejansko postoterna zavest slovenskih duhovnikov.

Na občnem zboru je bilo končno poudarjeno, da se plodonosno delo v CMD združenih slovenskih duhovnikov izraža tudi v obiskih katoliških duhovnikov iz Slovenije na Goriškem in drugod v bližnjem mejstvu, saj s prikazovanjem resničnega stanja v Jugoslaviji odpirajo oči rojakom v tujini, ki so bolj ali manj padli pod vpliv sovražne propagande.

„Ni čudno, če so jugoslovanske oblasti nezaupljive“

Dunajski list je postavil tihotapca pri Radgoni v pravo luč.

Prejšnji teden so koroški listi poročali o nekem graškem inženirju, v čigar avtomobilu so jugoslovanski cariniki odkrili tihotapsko blago. Po svojem protijugoslovanskem pisanju znana celovška »Volkszeitung« je tudi ta dogodek skušala izkoristiti za hujskanje proti sosedni državi. Namesto da bi ožigosala tihotapca, je svoje poročilo opremila z velikim naslovom: »Tito-straža je streljala na Avstrijca«. Bralec naj bi dobil vtis, da so jugoslovanski organi počeli nekaj nezakonitega in da je tihotavec pravzaprav le uboga nedolžna žrtev »Tito-soldatov«.

Od tako tipično zlohotejnega poročanja se razveseljivo razlikuje poročilo, ki ga je o istem dogodku objavil ugledni dunajski list »Neues Österreich«. Njegov dopisnik je postavil stvari na pravo mesto z naslednjim poročilom in komentarjem:

Z jugoslovanske meje pri Radgoni je bil sporočen dogodek, ki ga je nujno treba razjasniti. Jugoslovanski cariniki so pretekli četrtek zadržali magistratnega uradnika inženirja Karla Schwarzla iz Graza, ker je poskušal v svojem avtomobilu pretihotapiti čez mejo 92 verig za kolesa. 25-letnega inženirja so obsodili na denarno kazen 92.000 dinarjev.

Ko so jugoslovanski uradniki odkrili v graškem avtomobilu verige, se je skušal inženir izgovarjati s tem, da o črnem tovoru ni vedel ničesar. Trdil je, da mu je moral kak neznanec spraviti verige za kolesa v avto.

Carinski uradniki pa razumljivo niso verjeli zatrjevanju Gradčana in so avto zaplenili. Inženirju so odvzeli potni list. Rekli so mu, da jugoslovanske obmejne postojanke pri Radgoni ne sme zapustiti dokler zadeva ne bo urejena.

V nedeljo se je Schwarzl nekaj časa klatil okrog v bližini carinarnice. Medtem ko je bil uradnik zaposlen s kontrolo potnikov, je nenadoma planil v beg. Preskočil je zapornico ter zbežal po mostu čez Muro na avstrijsko ozemlje. Jugoslovanski uradnik je ustrelil za njim, vendar ga je verjetno namenoma zgrešil.

Inženir je pustil svoj voz v Jugoslaviji. 92.000 dinarjev seve tudi ni plačal. Doslej ni bilo slišati, da bi bili z avstrijske strani uvedli preiskavo proti tihotapskemu magistratnemu uradniku.

Žal izgleda, da obmejna afera inženirja Schwarzla ni osamljen primer. Šele pred kratkim so namreč na istem obmejnem prehodu zaplenili v avtomobilu nekega Avstrijca velike količine nylon-nogavic. Vozača so obsodili na visoko denarno kazen, njegov voz pa zaplenili.

Pošteni dopustniki, ki se hočejo v Jugoslaviji odpočiti, morajo potem prenašati sitnosti zaradi takšnih primerov. Nič ni čudno — zaključuje dunajski list — če postanejo jugoslovanske oblasti nezaupljive po takšnih izkušnjah z avstrijskimi potniki.

PO ŠIRNEM SVETU

Ulan Bator. — Predsednik Mongolije Čedenbal je poslal generalnemu sekretarju Organizacije združenih narodov Hammarskjöldu pismo, v katerem zahteva sprejem Ljudske republike Mongolije v OZN. To vprašanje naj bi vključili v dnevni red prihodnjega zasedanja Generalne skupščine.

Peking. — Podpredsednik kitajske vlade Čen Jin, ki je vodil kitajsko delegacijo v komiteju za ustanovitev avtonomnega Tibeta, je govoril o politiki kitajske vlade glede demokratičnih reform v Tibetu. Rekel je, da mora priti do reform, da bi tako Tibet lahko ubral pot socializma. Reforme bodo uveljavili tako, da bodo religija, politični ugled in položaj tibetanskih voditeljev in lam zagotovljeni.

Daka. — Predsednik pakistanske vlade Suhravardi je izjavil, da bo njegova vlada storila vse, da pomaga prebivalstvu, ki trpi lakoto. Sporočil je, da je vlada prosila indijsko vlado za 30.000 ton riža naposodo. V vzhodnem Pakistanu je bilo pretekli mesec več demonstracij imenovanih »pohod lačnih«.

Atene. — Grški ministrski predsednik Karamanlis je izjavil, da bo Grčija še nadalje politično in diplomatsko podpirala Ciper vse dotlej, dokler ne bo ustrezno zahtevam ciprskega prebivalstva po svobodi. Britanski minister za kolonije Lennox Boyd je namreč obdoli Grčijo, da pošilja Cipru v pomoč ljudi in vojni material.

Beograd. — Koncem septembra se bodo v Beogradu začela jugoslovansko-italijanska pogajanja o ureditvi nekaterih odprtih vprašanj iz mirovne pogodbe z dne 10. februarja 1947 in Spomenice o soglasju o Svobodnem tržaškem ozemlju z dne 5. oktobra 1954.

New Delhi. — Indijska vlada je odobrila Egiptu 70 milijonov dolarjev posojila. Posojilo je namenjeno neoviranemu razvoju trgovinskih odnosov med obema deželama po blokiranju egiptovskih šterlinških rezerv.

Tennessee. — Višjo javno gimnazijo v ameriškem mestu Clinton v državi Tennessee obiskuje sedaj samo 590 dijakov, medtem ko jih je bilo vpisanih okrog 770. Število dijakov se je zmanjšalo zaradi tega, ker obiskuje šolo tudi 12 črncev. V mestu Clay v Kentuckyju so z velikim trudom vpisali v šolo nekaj črncev, to pa zaradi protestov belcev, ki ne marajo črnih kolegov.

Budimpešta. — Voditelj madžarske službe za odstranjevanje min je izjavil, da bodo do 20. septembra odstranjene vse mine vzdolž avstrijsko-madžarske državne meje, ki so doslej bile položene na madžarski strani meje.

Bremen. — Dve zahodnonemški družbi »Severnonemški Lloyd« in »Hansa« sta objavili, da bodo njune ladje, ki plovejo na Daljni vzhod, še naprej plule skozi Sueški prekop. Sklep o tem je bil sprejet navzlic nasprotnim nasvetom »višjih oblasti«.

Pariz. — Francoska vlada je naročila v Združenih državah Amerike 100 helikopterjev, ki jih nameravajo uporabiti v boju proti alžirskim upornikom. Francoske čete so že doslej uporabljale 100 helikopterjev za zasledovanje in napačanje upornikov v goratih predelih Alžirije.

Rabat. — Maroška vlada je povabila osem dežel, podpisnic mednarodnega statuta o Tangerju, naj pošljejo svoje predstavnike na konferenco, ki bo v Fedalu. Predstavniki Velike Britanije, ZDA, Francije, Belgije, Španije, Italije, Portugalske in Nizozemske, naj bi sklenili nov mednarodni statut, po katerem bi mednarodno cono Tangerja priključili k Maroku. Konferenca bo 8. oktobra t. l.

Bonn. — Zahodnonemška vojna mornarica ima zdaj 47 vojnih ladij. Po vojaških načrtih bodo formirali 21 eskader s 170 ladjami. Kmalu bodo sklenili pogodbo, na podlagi katerih bodo ZDA poslale zahodnonemški mornarici nekaj rušilcev. Za šolanje bodočih posadk na podmornicah so dvignili iz morja in popravili dve bivši nemški podmornici iz Hitlerjeve dobe.

Tretji visokošolski tedni na Koroškem

Na novinarski konferenci v četrtek minulega tedna je prosvetni referent koroške deželne vlade, dvorni svetnik dr. Othmar Rudan, poročal o načrtu letošnjih visokošolskih tednov na Koroškem. Prirreditve te vrste, ki je uspela že v minulih dveh letih, bo letos tretja na Koroškem. Visokošolski tedni imajo namen, da bi v malem izpolnili vrzel pomanjkanja visoke šole v deželi. Predavatelji na visokošolskih tednih so profesorji graške univerze, ki bodo obravnavali sodobne probleme. Prvi visokošolski tedni na Koroškem leta 1954 so bili pod vodilnim geslom »Znanstvo in sedanjost«, minulo leto pod geslom »Moderna naravoslovna slika sveta«, letos pa bodo pod geslom »Znanstvo in kultura«.

Dočim je bila prva tovrstna prireditve samo v Celovcu in Beljaku, so drugo prireditve tudi v Št. Vidu in Spittalu, letos pa so pritegnili še Feldkirchen. Izkazalo se je, da je zanimanje za visokošolske tedne veliko in da stalno narašča. Lani so našli okoli 5000 udeležencev. Dvorni svetnik dr. Rudan je dejal, da je veliko zanimanje za visokošolske tedne napotilo za deželno vlado, da bo to ustanovo vzdrževala vsako leto.

Letošnji visokošolski tedni bodo v času od 24. septembra do 12. oktobra 1956. Otvoritev bo v Celovcu dne 24. septembra ob 20. uri v mali dvorani Doma glasbe. Slavnostni program obsega glasbene točke ter nagovora deželnega glavarja Wedeniga in rektorja graške univerze dr. Kratkya in nakar bo sledilo prvo predavanje.

Odkritje spominske plošče Mateju Hubadu

V nedeljo so predstavniki ljubljanske Glasbene Matice odkrili v Povodju pri Skarjučni za Šmarno goro ob 90-letnici rojstva spominsko ploščo nekdanjemu ravnatelju Glasbene Matice, glasbenemu pedagogu in dirigentu Mateju Hubadu. Spominsko ploščo so odkrili na hiši, kjer se je Hubad rodil 28. avgusta 1866. leta.

Matej Hubad je v Ljubljani deloval dolga leta kot vsestransko razgibani glasbeni voditelj in vzgojitelj. Med drugim je bil nekaj časa tudi upravnik Slovenskega narodnega gledališča. Bil je mojster slovenske pevске kulture in kot takega ga slavi ves slovenski narod.

Hubad je bil prvi slovenski glasbenik, ki je dvignil raven slovenske glasbe na evropski nivo. Po povratku z Dunaja, kjer je študiral, je prevzel vodstvo Glasbene Matice, iz katere so se pod njegovim vodstvom razvili pogoji za prvi slovenski glasbeni konservatorij, ki so ga ustanovili leta 1919, iz katerega se je v poznejših letih razvila Glasbena akademija v Ljubljani. Sredi neumornega in plodnega delovanja za dvig in kultiviranje slovenske glasbe ga je leta 1937 zadela kap, zaradi česar je umrl.

Spored predavanj v Celovcu in Beljaku je naslednji:

24. 9. v Celovcu in 25. 9. v Beljaku: »Kaj je kultura« (univ. prof. dr. Weinhandl)

25. 9. v Celovcu in 26. 9. v Beljaku: »Problem nastanka zapadne kulture« (univ. prof. dr. Appelt)

27. 9. v Celovcu in 28. 9. v Beljaku: »Vežanost kulture na prostor« (univ. prof. dr. Schlenger)

27. 9. v Beljaku in 28. 9. v Celovcu: »Delež Koroške na zgodovinskem doprinosu Avstrije« (univ. prof. dr. Wiesflecker)

1. 10. v Celovcu in 2. 10. v Beljaku: »Socialna struktura prebivalstva in javna nega kulture« (univ. prof. dr. Mokre)

2. 10. v Celovcu in 3. 10. v Beljaku: »Kultura in gospodarstvo« (univ. prof. dr. Tautscher)

4. 10. v Celovcu in 5. 10. v Beljaku: »Telesna kultura« (univ. prof. dr. Gerstinger)

4. 10. v Beljaku in 5. 10. v Celovcu: »Doprinos Notranje Avstrije k avstrijski umetnosti« (univ. doc. dr. Frodl)

8. 10. v Celovcu in 9. 10. v Beljaku:

Zasedanje avstrijskih arhivarjev in zgodovinarjev

V ponedeljek je bila v Celovcu otvoritev četrtega zasedanja avstrijskih zgodovinarjev in tretjega shoda avstrijskih arhivarjev. Zasedanje bo zaključeno jutri. Namen shoda avstrijskih zgodovinarjev je, da si na širši podlagi izmenjajo misli in izkušnje ter razjasnijo poglede na zgodovinska dogajanja v Avstriji. Predvsem je treba točno razjasniti nastanek avstrijske kulture, ki je produkt tisočletnega razvoja in je nastala pod vplivom keltskega, rimskega, germanskega in slovanskega elementa. Le jasen pogled na zgodovino, na preteklost, lahko prispeva k jasnemu pogledu v bodočnost in dvigu zavesti naroda. Zgodovinarji so priredili 4 javna predavanja in nad štirideset manjših zaključenih referatov, posvečenih v večji meri zgodovinskim dogajanjem na Koroškem.

Letošnji shod avstrijskih zgodovinarjev in arhivarjev pa je mednarodnega značaja, ker sodelujejo na njem tudi zastopniki zgodovinarjev in arhivarjev iz drugih dežel. Jugoslavijo zastopa na zasedanju zgodovinarjev prof. Bogo Grafenauer, kot za-

stopnik akademije znanosti in umetnosti Sovjetske zveze je prišel v Celovec prof. Poršnjevič, dalje sodelujejo še zastopniki iz Nemške demokratične republike, Italije in od drugod.

V okviru zasedanja zgodovinarjev so v torek organizirali tudi skupen obisk izkopanin na Štalenski gori. Ekskurzije se je udeležilo okoli 200 domačih in tujih strokovnjakov-zgodovinarjev ter zastopnikov tiska. Predvsem veliko število zgodovinarjev iz sosednjih in drugih dežel je dalo poudarka mednarodnemu pomenu izkopanin na Štalenski gori. Udeležence ekskurzije so razdelili na več skupin, katerim so dodelili strokovno sposobne vodiče, med katere je sodil tudi prof. Egger, ki so povedli zgodovinarje in novinarje ter druge osebnosti v kraljestvo rimskega cesarstva.

Od leta 1948 pa do danes je obiskalo Štalensko goro že nad 90.000 ljudi, med njimi veliko število tujcev, ki so prišli na oddih na Koroško.

Za izdajo narodoslovnega atlasa manjka denarja

Univerzitetni profesor dr. Adolf Helbock je preteklo soboto v Celovcu govoril o pripravah za izdajo narodoslovnega atlasa »Volkskundatlas« ter o pomenu, ki ga ima tak atlas za prosvetne delavce, juriste, politike, zgodovinarje in za avstrijsko gospodarstvo. Glavni namen Helbockovega razgovora z novinarji pa je bil v tem, da se preko časopisov pozove avstrijske gospodarstvenike, da nudijo finančno pomoč za ureditve zamisli o izdaji obsežnega narodoslovnega atlasa, ki bo obsegal 250 kart in 16 področij, iz katerih bodo zajeli snov.

Skočaj v sveh evropskih državah delajo na izdajah narodoslovnih atlasov. Predvsem v deželah ljudske demokracije države podpirajo izdaje takih del, dočim je v Avstriji izdaja tega atlasa zaradi finančnih težkoč resno ogrožena. Vendar bi ravno

izdaja avstrijskega narodoslovnega atlasa že zaradi zgodovinskega razvoja naše države imela pomen tudi za ostali svet. Predvsem pri izdaji skupnega evropskega narodoslovnega atlasa ima Avstrija veliko posredovalno vlogo in že danes prihajajo na družbo za izdajo avstrijskega narodoslovnega atlasa v Linz najrazličnejša vprašanja, ki pa jih je mogoče pojasniti le, če bo družba dobivala finančno pomoč. Vsekakor je to znak uboštva za vlado, ki bi morala biti za obstoj te družbe odgovorna.

Atlas, ki je v načrtu, hoče predvsem nazorno pokazati sociološke, kulturne in gospodarske razmere na deželi in v svetu in tako ustvariti jasno sliko o sedanjem kulturnem življenju in udeleževanju avstrijskih delavcev in kmetov. Za dokončno ureditev atlasa predvideva družba šest let.

Lojze Ude:

TEORIJA O VINDIŠARJIH

(Osnutek kritične razprave)

V 3. poglavju, pod naslovom „Die Kärntner Windischen“ govori o razlikah med koroškim „vindišarskim“ in kranjskim jezikom (zwischen der Kärntner windischen und der kranjerschen Sprache) ter pravi: „Slovansčina se je na Koroškem pod skupnim vplivom raznih okoliščin, na katere se bomo še povrnili, razvila v samostojen jezik, ki mu pripada posebno mesto prav tako kakor na pr. ladinščini v odnosu do italijanščine. Le pomanjkanju kulturne samostojnosti in majhnemu številu koroških vindišarjev je pripisati, če se njihov jezik ni razvil v literarni jezik“ (str. 52). Bistvo te teorije je v poudarjanju, da tvorijo koroški Slovenci v celoti posebno slovansko jezikovno, etnično individualnost. V tej obliki jo ponavljajo nemški šovinisti še danes, poleg še neke druge, o kateri pa bomo še govorili.

Da govori o razlikah med slovenskimi narečji na Koroškem in Kranjskem nemški nacionalist, ki slovenska narečja na Koroškem v najboljšem primeru pozna le zelo površno, kranjskih slovenskih narečij pa prav gotovo čisto nič, spada k znanim razvadam nemških nacionalistov, da govore z veliko gotovostjo o stvarih, na katere se nič ne razumejo.

Tudi sicer je namen čisto jasen. Zaradi nekaterih dialektičnih razlik, ki gotovo obstajajo,

je treba koroške Slovence, „Windische“, kar odtrgati od slovenske jezikovne, kulturne skupnosti. Toda — kaj naj se potem s temi „vindišarji“ zgodi? Če so res samostojna jezikovna, narodnostna skupina, potem bi jim bilo pač treba ustvariti lasten knjižni jezik, v katerem bi napisali vsaj najpotrebnejšo ljudsko, leposlovno in izobraževalno literaturo. Vsaj z drobci svoje literature bi se morala ta posebna jezikovna skupina manifestirati. To bi bil edini logični zaključek. V ničemer se ne vidi germanizatorična tendenca nemških nacionalistov tako jasno kakor v tem, kako se branijo tega zaključka. Jasno, ker bi bila to samo nova ovira za germanizacijo. Zato se nemško-nacionalistični pisatelj knjižice „Die Wahrheit über Kärnten“ zavaruje pred tem zaključkom s trditvijo, da je teh „vindišarjev“ kakor Ladincev pač premalo. Pri primeri z Ladinci, ki pa mimogrede rečeno, ne drži niti v principu (ker so Ladinci res samosvoja etnična, jezikovna skupina) in ne glede števila (ker je Ladincev dosti manj kakor koroških Slovencev) se ne bomo ustavljali, ker bomo v nadaljnjem videli, da se nemški nacionalisti, ki postavljajo vindišarsko teorijo, na pr. Wutte, znajo tudi z drugačnimi izgovori zavarovati pred takim zaključkom. Tudi pisatelj „Die Wahrheit über

Kärnten“ se v nadaljnjem s tem vprašanjem ne ukvarja več, temveč dokazuje samo še prepletetost „vindišarskega“ jezika z nemškimi besedami, izumetničenost slovenskega knjižnega jezika in pač nujnost, da se „vindišarji“ nauče raje nemščine, ker jim je slovenski jezik, odkar ga čistijo raznih germanizmov, bolj tuj kakor nemščina. Po zgodovinskem razvoju so obsojeni za germanizacijo.

Med zadnjo vojno je dr. Eberhard Kranzmayer, danes univ. prof. na Dunaju, napisal brošuro „Die deutschen Lehnwörter in der slowenischen Volkssprache“ (Laibach 1944). Napisal jo je z namenom, da kot jezikoslovec podpre in opraviči nacistično okupacijo in germanizacijo severne Slovenije. (Med naštetimi deli Kranzmayerja v „Österreicher der Gegenwart“, Wien 1951, ta brošura ni omenjena. Ali se je K. danes sramuje?) K. pride do zaključka, da ima ljudska govornica koroških Slovencev, „vindišarska“ govornica, približno polovico nemških izposojenk (str. 25). Število izposojenk za Kranzmayerjem res ne morem šteti. Če pa upoštevam namen, za katerega je K. brošuro napisal, morem, mislim, reči, da je v tej trditvi dokaj pretiravanja. Razen tega ni treba biti jezikoslovec, da veš, da je dokazovanje, da se je neki dialekt izločil iz jezikovne skupine, v katero je doslej spadal, s številom izposojenk, ki jih je prevzel iz drugega jezika, zelo problematično. Saj gre pri takih izposojenkah dejansko samo za besedne osnove, dočim po oblikoslovju, besedotvorju, predponah, obrazilih spadajo te izposojenke v

»Visoka kultura in ljudska izobrazba« (univ. prof. dr. Geramb)

9. 10. v Celovcu in 10. 10. v Beljaku: »Spomeniki stare glasbene umetnosti v Notranji Avstriji« (univ. prof. dr. Federhofer)

11. 10. v Celovcu in 12. 10. v Beljaku: »Sodobna gradbena umetnost kot odraz modernega kulturnega stremljenja« (dipl. ing. arh. Lorenz)

11. 10. v Beljaku in 12. 10. v Celovcu: »Sodobne kulturne naloge« (univ. prof. dr. Riehl)

V Celovcu bodo predavanja predvidoma v modri dvorani Doma glasbe, v Beljaku pa v Paracelsusovi dvorani. Pričetek bo vsakokrat ob 20. uri. Vstopnina za vsako posamezno predavanje bo 3 šilinge, za dijaka 1 šiling, trajna vstopnica pa bo stala 20 šilingov.

KULTURNE DROBTINE

Beograjska opera na festivalu v Wiesbadenu

Ansambel beograjske Opere bo prihodnje leto ponovno sodeloval na mednarodnem opernem festivalu v Wiesbadenu. Čeprav repertoar gostovanja še ni dokončno sestavljen, je že določeno, da bodo Beograjčani sodelovali na festivalu s tremi predstavami, od katerih je doslej gotovo na sporedu »Boris Godunov«.

Prav tako je bila beograjska Opera povabljen na gostovanje v Zürich, kjer naj bi uprizorila na povratku iz festivala v Wiesbadenu operi »Honaščina« in »Knez Igor« ter balet Krešimira Baranoviča »Kitajska pravljica«.

Festival jugoslovanske poezije

Festival jugoslovanske poezije so priredili letos od 20. do 25. avgusta na Plitvičkih jezerih. Na sporedu so bile recitacije pesmi najstarejših pesnikov, poezije iz narodnoosvobodilnega boja, ter pomeniki o pesništvu. Slovenske književnike sta zastopala Janez Menart in Ivan Minatti. Podobno prireditve nameravajo jugoslovanski književniki prirediti vsako leto, razen tega pa imajo za prihodnja leta v načrtu, da bodo povabili tudi nekatere kulturne delavce iz tujine.

Festival v Bregenzu

Pred nedavnim zaključenim 11. festivalom v Bregenzu je privabil na svojih 40 prireditve obilo domačih in tujih obiskovalcev. V programu za prihodnje leto pripravljajo Lortzingovo opero »Car in rokodelca«, nadalje Schillerjevega »Don Carlosa« in Bahrov »Koncert« v uprizoritvi dunajskega Burgtheatra. Dunajski Simfoniki bodo dali štiri koncerte, med njimi dve veliki koralni deli (Verdi, Haydn). Dunajski državni balet bo nastopil z »Rondom o zlatem telutu« skladatelja Gottfrieda von Einema in »Petruško« Igorja Strawinskega.

jezikovno skupino, ki ji ta dialekt pripada, tembolj, čimbolj je jezik, iz katerega so izposojenke prevzete, po strukturi tuj jeziku, ki je te izposojenke prevzel. Nemščina ima zelo veliko izposojenk iz raznih jezikov. O romunščini pravijo, da ima dobro tretjino slovanskih izposojenk. Alzaščina ima mnogo izposojenk iz francoščine. Kranzmayer si je delo olajšal še s tem, da je nalovil te izposojenke po vsem ozemlju, jih nato seštel in pripisal celi slovenski Koroški, ko je prav gotovo res le to, da je v ljudski govornici nekaterih predelov več, drugih predelov pa manj teh izposojenk, da so ponekod ene, drugod pa druge izposojenke. Kljub tem in še drugim, iz prevelike germanizatorične vneme zagrešenim zaletelostim, pa človeka na mestu, ko K. iz vsega doslej povedanega izvaja neke zaključke, preseneri sledenja ugotovitev: „Mera prepletetosti slovensčine z nemščino je s temi tvorbami dosegla tako visoko stopnjo, da je mogoče že govoriti o neke vrste (?) slovensko-nemškem mešanem jeziku, čeprav spadajo k pravi jezikovni mešanici še nadaljnji znaki, ki pa vindišarskemu jeziku še niso lastni“ (podčrtal U.). Če natančno analiziramo to sicer precej nejasno ugotovitev, ne pomeni to nič drugega, kakor da je „vindišarski“ jezik vendar še slovenski. Manjka mu še nekaj znakov, ki bi mu dajali značaj novega mešanega jezika (kakor je na pr. jiddisch). To mora torej priznati celo jezikoslovec, ki je šel pisat brošuro, da opraviči germanizacijo severnih Slovencev med sedanjo vojno. (Se nadaljuje)

Šmihel nad Pliberkom

Ob zelo številni udeležbi žalnih gostov smo v petek minulega tedna spremili na šmihelsko pokopališče k zadnjemu počitku Stefana Podeva, uglednega in spoštovanega kmeta iz Strpne vasi. S pokojnim Podevom je legel v grob mož-značaj in korenina, kakršne so žal vedno bolj redke med nami. Pokojni je bil poklicno s srcem in telesom kmet. Marljivo, skrbno in z ljubeznijo je obdeloval in negoval svojo zemljo ter se je kot razumen gospodar pametno in postopoma okoriščal s pridobitvami modernega napredka in tehnike. Kot kmet-gospodar je bil zgled mnogim sosedom, ki jim je pogosto lahko koristil tudi s svojim preudarnim nasvetom.

Pokojni Podev pa se ni zaril samo v svojo zemljo in kmetijo ter ni poznal le sebe, marveč se je živo zanimal tudi za okolico. Svoje prirodne sposobnosti je razumsko in zavestno posvečal tudi splošnim koristim okolice v bistriški občini. Številna leta so mu volivci poverjali položaj v občinskem odboru, kjer je vedno zastopal koristi občanov in trdno stal vedno tudi na braniku naših osnovnih narodnih pravic, če jih je skušal kdor koli osporavati. V občinski odbor je bil izvoljen tudi pri zadnjih volitvah.

Toda ne samo v občinskem odboru je vsekdar postavil svojega moža, temveč je svojčas marljivo sodeloval tudi v naši prosveti. Do zadnjega pa je bil funkcionar v domači zadrugi, hranilnici in posojilnici. V prosvetno gibanje se je vključil že v svojih mladih letih in pridno sodeloval pri vseh prireditvah. Zelo rad je tudi prepeval in gojil našo domačo pesem. Pel je že pri davnem in takrat zelo znanem in priznanem pevskem društvu »Gorotan« v Šmihelu. Do zadnjega pa je z veseljem obiskoval vsako našo prosvetno ali gospodarsko prireditev in dajal s tem mladini lep zgled. Pri zadrugi organizaciji je bila njegova beseda preudarna in tehtna ter vedno usmerjena za korist in napredek ustanove, ker se je živo zavedal pomena in koristi zadruge za blaginjo zadrugnikov ter gospodarsko utrditev in s tem neodvisnost našega življa.

Pokojni Štefan Podev je svojo življenjsko nalogo izpolnjeval vestno in pošteno. Po daljšem bolehanju mu je smrt v starosti 72 let pretrgala nit življenja, domača zemlja pa je za vedno zagnila njegove telesne ostanke. Spoštovanega pokojnika bomo ohranili v trajnem lepem spominu, žalujočim preostalim pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Škofiče

Žalostna smrtna nesreča se je pred nekaj dnevi primerila na Lozeh pri Škofičah. Triinštiridesletni Alojz Seger je bil na obisku pri svojih znancih. Ko je hotel po stopnicah, je iz neznanega vzroka strmoglavil ter se pri padcu usodno poškodoval. Nesrečni Seger si je prelomil lobanjo. Hitro so poklicali zdravnika, ki je po prvi pomoči takoj odredil, da so ponesrečenca prepeljali v bolnišnico v Celovec. Toda tudi v bolnišnici mu zdravniki niso mogli več rešiti življenja in je drugi dan po nesreči umrl zaradi hudih poškodb. Nepričakovani tragični dogodek je v okolici vzbudil veliko sočutje s prizadetimi.

Celovec

Med časom, ko je v Celovcu gostoval cirkus Rebernik, je za hudo pljučnico obolen lev, ki mu je ime »Leo«. Poklicali so živinozdravnika dr. Krebitza, da bi ga zdravil. Živinozdravnik je zlezal v kletko in je hotel vbrizgniti pacientu injekcijo. Čeprav je lev ležal prej popolnoma brezbržno, je takrat, ko mu je zdravnik nastavil brizgalko, nenadoma planil kvišku in močno zamahnil s taco. Zdravnik je odnesel iz kletke znatne poškodbe na roki.

O veliki sreči lahko govorita mlada celovška fanta, Janez Funder in Ferdinand Mitteregger, ko sta nedavno na železniškem prelazu na Rožanski cesti z mopedom srečno prevozila progno, da ju ni zadel motorni vlak. Kar bi ne smelo biti, so bile na prelazu zapornice odprte in fanta sta vozila čez tračnice v hipu, ko je izza ovinka drvel brzi motorni vlak. Šlo je za las in le Funderju je pripisati, da sta ušla gotovi smrti, ko je z bliskovito naglico in izredno prisebnostjo dal ves plin, da sta se še umaknila. Oba sta bila nemalo

50-letnica požarne brambe v Bilčovsu

Prostovoljna požarna bramba v Bilčovsu je praznovala v nedeljo, dne 9. septembra, lepo in pomembno slavje. Petdeset let je namreč minulo, odkar so takratni možje in fantje ustanovili naše gasilsko društvo. Pobudo za ustanovitev je leta 1906 iznesel Lorenc Šelander. S sodelovanjem prvih gasilcev je začel zbirati prispevke za skromen lesen gasilski dom in brizgalko na ročni pogon. Izvoljen za prvega načelnika je vodil požarno brambo nad štirideset let, dokler ga ni bolezen in končno smrt iztrgala iz vrst gasilskih tovarišev. Pokojni Šelander in njegovi sovrstniki so nesebično delali za človekoljubno organizacijo in dajali s tem najlepši zgled mlademu naraščanju. Naša požarna bramba je rasla in se razvijala v organizacijo, da ustreza današnjim zahtevnim razmeram.

Danes poseduje naša požarna bramba smotno zidan gasilski dom, brizgalko na motorni pogon, gasilski avto in razne druge potrebne pripomočke. Vse je pripravljeno za pomoč v primeru nevarnosti. Iz bilčovskega gasilskega društva sta se razvili v okolici še dve požarni brambi, namreč v Velinji vasi in Želučah. Naši gasilci res lahko s ponosom gledajo na uspešno delo v minulih petdesetih letih. Zahvala in spoštovanje velja vsem, ki so kakor koli doprinesli k tako lepim uspehom v teku polstoletja.

Ob proslavi smo najprej počastili vse zaslužne gasilce, ki jih že krije črna zemlja na pokopališču. Nato pa smo počastili še živeče ustanovitelje in druge člane za njihovo 40-letno in 25-letno požrtvovalno delovanje pri požarni brambi v korist in pomoč bližnjemu. Slavljenici so bili odlikovani z zaslužno kolajno. Odlikovanih je bilo skupno 27 članov, med temi 18 ki imajo 40-letne in 9 takih, ki imajo 25-letne zasluge v korist požarne brambe v Bilčovsu. Odlikovanja je slavljenec podelil g. okrajni glavar dr. Marko v prisotnosti okrajnega komandanta požarnih bramb g. Polcerja, in namestnika g. Prosekarja.

Najstarejši odlikovanec je Filip Martič, p. d. Plovc v Bilčovsu. Okrajni glavar in okrajni komandant sta spregovorila odlikovancem besede zahvale in priznanja ter jih vsem stavila za vzor. Sedanji načelnik požarne brambe je iskreno pozdravil različne goste in tudi srčno čestital jubileantom.

Pri popoldanski gasilski vaji, ob navzočnosti sosednjih požarnih bramb, so se naši gasilci dobro izkazali ter bili deležni vsestranske pohvale. Potem pa je bil v gostil-

ni pri Miklavžu zabavni del lepe proslave in vsi so se pri godbi in petju veselili dneva, ki bo ostal vsem v trajnem lepem spominu.

Po izjavi okrajnega komandanta je naša požarna bramba ena izmed najboljših gasilskih organizacij v južnem delu celovškega okraja. V požarni brambi sodelujemo skupno brez razlike mišljenja in govornice. Kakor ob ustanovitvi, nosi naš gasilski dom tudi danes dvojezični napis, kar nam je v ponos in zavest, da sta uspeh in napredek mogoča le v skupnem delu vseh.

Vabilo na redni letni

OBČNI ZBOR ZVEZE KOROŠKIH PARTIZANOV

ki bo zasedal v soboto, dne 29. septembra 1956 ob 9. uri v dvorani I Delavske zbornice v Celovcu.

K zanesljivi udeležbi nas kliče zvestoba do naroda, napredka in miru v svetu.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Za glavni odbor:

Kolenik Lipej I. r.
sekretar

Prušnik Karl I. r.
predsednik

Jugoslovansko pojasnilo k nesreči na Mangartu

V zvezi z nesrečo dveh koroških turistov, profesorja na celovški realki dr. Satteka in njegove žene, v stenah Mangarta je o poteku reševalne akcije razširil zlasti klerikalni in »neodvisni« tisk niz zlohotnih laži, ki naj bi v javnosti ustvarile videz, da so jugoslovanske obmejne oblasti ovirale in zabranile avstrijskim reševalcem dostop do ponesrečenca na jugoslovanskem ozemlju.

Jugoslovanski generalni konzulat v Celovcu je izdal v tej zvezi naslednje sporočilo:

»Avstrijski gorski reševalci so bili o nesreči obveščeni šele 24 ur pozneje, in sicer v ponedeljek ob 17. uri. V Rabelj so do-

prestrašena, vendar srečna, da sta ostala živa. Zakaj je odgovorni železničar pustil zapornice odprte, je seve stvar preiskave pristojnih oblasti.

Celovški mestni svet je pred nedavnim na svoji seji sklenil, da bodo kavarno, ki jo bodo uredili v prostorih vrh nebotičnika še do konca tega leta, dali v najem Ani Schiby za dobo deset let.

VABILO

Slovensko prosvetno društvo »Peca« v Šmihelu bo na povabilo SPD »Zarja« v Železni Kapli gostovalo z igro

SCAPINOVE ZVIJAČE

v nedeljo, dne 23. septembra 1956, ob 11. uri dopoldne v kino-dvorani v Železni Kapli.

Nastopili bodo tudi domači pevci.

Veseloigra, ki jo boste imeli priložnost videti in slišati, vas bo na mah spravila v dobro voljo. Iz srca se boste nasmejali in izvrstno zabavali. Privoščite si prijetni užitek in pridite vsi iz Železne Kaple in iz vseh bližnjih in daljnih grap in hribov!

*

Program potujočega kina SPZ

Od sobote 22. septembra do četrta 27. septembra bomo predvajali film »Pregrešna kmetija« (Der sündige Hof) in sicer:

v soboto, 22. sept. ob 20.00 uri v Kotmari vasi pri Ilnu,

v nedeljo, 23. sept. ob 14.30 uri v Št. Primožu v Podjuni pri Voglu,

ob 20.00 uri v Bilčovsu pri Miklavžu,

v sredo, 26. sept. ob 20.00 uri v Škofičah pri Schützu,

v četrtek, 27. sept. ob 20.00 uri v Globasnici pri Šoštarju.

Na Radišah ga je beraštva rešila smrt

Z naših daleč naokoli raztresenih gorskih vasi se le malokdaj oglašamo v našem listu. Tudi tokrat ne bomo poročali nič kaj razveseljivega. Opisali bi le dogodek, ki prizadete ne postavlja v najlepšo luč.

V nedeljo zjutraj se je pojavil v Verovcah star, izčrpan in siromašen možiček, ki se je menda že nekaj časa zadrževal pri Rutarjevi hiši v Radišah, ki pa že spada v občino Zrelec. Iz človekoljubnega usmiljenja je gospodar pri p. d. Stari šoli v Verovcah vzel siromaka pod streho, mu nudil okrepcilo in zasilno ležišče. Čez nekaj časa pa so našli neznanega starčka, ki se je očitno preživljal z beračenjem od hiše do hiše, mrtvega. Verjetno je shiral vsled izčrpanosti ali pa ga je zadel kap.

O dogodku je poročala tudi celovška Volkszeitung, »pozabila« pa je zapisati, kako se je ob tem primeru zadržal naš župan, ki pripada tej stranki. Ko mu je gospodar, pod čigar streho je starček izdihnil, povedal kaj se je pripetilo in ga poprosil, naj kot župan poskrbi za pogreb in vse ostalo, kar je v tej zvezi potrebno, je dobil sprva kaj čuden odgovor, da njega — župana — to nič ne briga in da naj gospodar, ki je sprejel siromaka pod streho, sam gleda kako bo zadevo uredil.

Dasi umrlega starčka nihče ni poznal, je med prebivalstvom radiških vasi vzbudilo takšno zadržanje upravičeno zgražanje. Kdor ima kaj srca, se mu je zdelo samo po sebi umevno, da ima v takem primeru pač občina in seve v prvi vrsti župan vsaj človeško, verjetno pa tudi zakonito dolžnost, da se nemudoma pobriga za umrlega in za njegov zadnji odpočitek na pokopališču v občini, kjer ga je doletela smrt. V ostalem pa je tudi dovolj žalostno, da v času, ko imajo nekateri tako radi krščanstvo na jeziku in je toliko bahavega hvalisanja z gospodarsko konjunkturo in splošnim blagostanjem, ni poskrbljeno niti za to, da bi tudi najsiromašnejši med siromaki našli vsaj na stara leta človeškemu dostojanstvu primerno javno oskrbo s strani pristojne občine ali države, da jim ne bi bilo treba beračiti od hiše do hiše in do smrti shirati na poti trpljenja in ponižanja.

Mar ni že dolgo od tega odkar je Ivan Cankar ovekovečil Hlapca Jerneja in njegovo trnjevo pot pri iskanju pravice...?

KOLENDAR

Petek, 21. september: Matej
Sobota, 22. september: Tomaž
Nedelja, 23. september: Linus
Ponedeljek, 24. september: Rupert
Torek, 25. september: Kleofa
Sreda, 26. september: Ciprijan
Četrtek, 27. september: Kozma

MANKO GOLAR:

TUNEK in cesar

UGANKE

Seveda je bilo to še takrat. In od tega je že dolgo, dolgo časa, pa je ta zgodba že sila stara in si je nisem izmislil, kot je to vedno rad delal Smehov Nacek, tisti, ki je bil doma iz Zbajbe vasi.

Je imel Tunek hudega učitelja, ki je rad mazal hlače tam zadaj z leskovim oljem. Tunek je bil vedno v šoli, kadar se ni potepal po šumi in nagajal v gnezdih srakam in vranam.

In je Tunek vedno uganil kakšno in jo je tudi onikrat, da je učitelj kar skakal od radosti, in se je Tunek pri tem lepo zabaval. Pa mu je rekel učitelj, naj se pobere iz razreda, naj gre klečat pred šolo, da bodo videli vsi Zabljan, da on, učitelj ni kar tako.

Tunek se je dobro počutil pred šolo, kajti mu ni bilo več treba prešteti na učiteljevi pleši las, ki jih je bilo več kot pet in tako daleč Tunkova pamet ni segala.

No, Tunek je lepo klečal pred šolo in hudo nedolžno zavijal oči, če jo je primahal mimo šole kak Zabljan. Siromaček je tudi milo vzdihnil, da so ga Zabljan pomilovali, čeprav jim je za hrbotom kazal jezik.

Ko ni bilo klečanja ne konca ne kraja, so ga Zabljan brž vprašali, kako je kaj z njegovim klečanjem. In Tunek je začudeno rekel:

»Mar ne veste? Gospod cesar so v šoli!

Blazinica

Mati se je vrnila utrujena z dela. Doma jo je čakalo zopet samo delo. Treba je bilo pripraviti večerjo, zakrpati perilo in nogavice.

»Mama, sedi malo k meni«, jo je poprosil Ivanček, »ves dan te nisem videl.«
»Ne morem, sinko, mnogo dela imam. Oh, kako bi rada malo legla in naslonila glavo na blazinico.«

»Pridi, mama! To naj bo tvoja blazinica«, je pokazal deček na svoja kolena.

»Pridi, mama!«
Mama se je nasmehnila, sedla k svojemu sinčku na pručico. Že je hotela nasloniti glavo na sinkovo »blazino«, ko je opazila na njegovih nogavicah luknjo.

»Oh, kaj pa je to,« je vprašala in porinila prst v luknjo, tako da se je dotaknila kolena.

»Ne jezi se, mama! Blazinica je pač malo raztrgana, tako da kuka iz nje belo perje. Pa nič ne de, kar lezi, mamica, kar leži!«

Mamica se je zopet nasmehnila in položila glavo na to svojo drago, pristrčno ponudeno, raztrgano blazinico...

Kaj vendar mislite! In je vprašal Smehov Nacek, tisti, ki ga je bila sama laž: »Cesar? Gospod cesar?! Tisti z mustači in kri-vo sabljo?!«

Tunek: »Z mustači, da! Za sabljo pa ne vem, ker sem jih dobil s šibo. Pa klečim

zavoljo njih. Hu! So gospod cesar hud gospod!

In je Nacka kar vrglo od groze po tleh. Se je Nacek hitro pobral in je čez nekaj trenutkov udaril plat zvona in so Zabljan hrumeli z gasilsko bandero proti šoli, kajti so cesar hud gospod in se jim ni dobro zameriti.

In jih je treba pozdraviti in se jim prikloniti do tal. Hu, s cesarjem ni dobro zobati češenj.

So se že pred šolo jeli odkašljevati žabljski oča župan in loviti besede, s katerimi ni bilo treba pozdraviti cesarja. In so se tudi tresli, kot bi jih mrzlica onegavila. Že so skoraj odprli usta, kar se odpre okno in se zasliši: »Ljudje, kaj pa je vendar? Kakšna sila vas je pritirala pred šolo. Saj danes ni nedelja. In to še z bandero in gasilskimi čeladami!«

So rekli ljudje pri priči: »Tak, gospoda cesarja smo prišli gledat! Za vas nam tako ni mar, kar že veste! Kje imate gospoda cesarja?«

Učitelj začudeno: »Gospoda cesarja? Cesar sem jaz! Jaka Cesar se pišem! In sem žabljski učitelj! Drugega cesarja pa ni v šoli!«

In so oča župan zopet pogledali pisano in še zaškripali so z zobmi. In je še ta hip priletelo bandero nad Tunekovo glavo in tudi po njej.

»Oh, oča župan, kaj me bunkate! Saj sem vendar govoril resnico!« »Ti bom že

pokazal, ti bizgec ti,« so rohneli oča župan in mahali po Tuneku. »Ne bomo se pustili, da bi nas tak zelenec! Na še eno, da ne bo premalo!« In je zopet priletelo po glavi, da je kar luna vzhajala v Tunekovi butici.

Ko je bilo konec bitke in so ljudje odšli, je Tunek še dolgo časa razmišljal, zakaj jih je dobil, ko pa je bil tako nedolžen in je govoril le golo resnico in ni lagal kot Smehov Nacek, ki ga je bila sama laž.

Nepovabljen pridem sam,
siliti se pa ne dam;
kdor me videti želi,
leže naj in zamiži.

(špansko)

Izpod hriba pribriži,
teče, skače, v svet hiti
in med potjo žlobudra,
sebe tebi piti da.

(študentsko)

Nekdo je v temi zakričal „mama“

Poslušajte resnično zgodbo.

Leteli smo z letalom iz Amsterdama v Hongkong. Že ko smo vzleteli, se je zdelo, da se je vse zarotilo zoper nas. Na letališče je legla gosta megla. Vremensko poročilo je napovedalo vedno nove plasti neurja. V letalu je bilo le malo potnikov. Imeli pa smo zato v prtljažni kabini mnogo zabojev, o katerih živa duša ni vedela, kaj pravzaprav vsebujejo.

Po vzletu smo se dvignili v višino 3000 metrov. Noč je bila temna in številni bliski so švigali iz oblakov, ki so težko viseli nad pokrajino. Na trup letala so udarjale dežne kaplje in vse nas je močno premetavalo sem in tja, kakor na ladji. Motorji so mirno in enakomerno brneli. Maloštevilni potniki so sedeli v svojih udobnih

mer se je mirno pozibal okrog 3000 metrov.

Pet minut je bilo vse tiho, potlej so se spet oglasili tisti brezupni glasovi: »Mama!« Zadržali smo sapo in prisluhnili. Ali ne prihajajo ti glasovi iz prtljažne kabine? Sklenil sem pogledati tja. Tiho sem odprl vrata kabine. In zdajci — da — zdajci sem zaslišal razločen glas: »Mama! Mama!« Priznati moram, da sem začutil na obrazu znojne kaplje. Strah me je bilo. Modra lučka nad vrati v prtljažnem prostoru je le slabo razsvetljevala ves prostor. Vsepovsod so ležali zaboji, sami zaboji! Med njimi je bil tu in tam kak potni kovček. In nenadoma se je spet oglasilo tik mene: »Mama!« Z bliskovito naglico so mi prešinili možgane vsi detektivski romani, kar sem jih prebral v svojem življenju. Okolica je dišala po kriminalu!

stolih in buljili predse. Dokler — da, dokler se niso vsi nenadoma prebudili. Ali ni nekdo v temi zakričal »mama?« Glas majhnega otroka? Nemirno smo se presedali na sedežih. Od kod prihaja ta glas? Nehote sem pogledal na višinomer. Toda višino-

Odločno sem se lotil prvega najbližnjega zaboja.

In kaj mislite, kaj sem v njem odkril? Pred seboj sem zagledal otroške pupe, prave otroške pupe, ki so vse kričale med divjim zibanjem letala: »Mama! Mama!«

34

Komaj se je spustila noč, so krenili naprej. Bilo je zelo temno, zakaj luna še ni vzšla. V temni noči jim je — beguncem — bila pokrajina še bolj skrivnostna kakor pri mesečini. Marjan si je obetal vse najlepše od te noči. Na boljšem so kot prejšnjo noč, štiri ure prej so začeli hoditi, bliže so domovini, morda bodo celo dosegli javko — — — kje je še jutro!

Čez kako uro so obstali ob izsušenem potoku. Iskali so sem ter tja po strugi in odkrili dve majhni luži. Črt je vrgel praške »acqua da tavola« v vodo, da je močno zašumela. In potem jo je zajel v gavetko. Lokali so mlakužo z nepopisno slastjo, kakršna je lastna majhnim otrokom. »Vsaj kako steklenico bi vzeli v kampu!« je rekel Marjan. »O, vse to je imel Peter, a kaj hočeš!« je potožil Črt, ki je neprestano mislil na brata.

Dušan jih je pustil kake tri minute pri vodi, potem pa je ostro odločil: »Naprej!«

»Daj Marjanu dve kocki sladkorja, ker ima slabo srce. Nocoj nas čaka še dolga pot,« je rekel Igor Črtu.

Vojo je hodil zadnji. Računal je: »Prva noč je za nami, morda že pol poti, še toliko in smo na javki. Še toliko moram vzdržati. To bom.« Stekel je za Igorjem in ga spraševal o smeri, o krajih, o velikem vozu in o specialki. Igor je bil redkobeseden; na vprašanje, ali bodo to noč dosegli javko ali ne, ni nič odgovoril. Stalno se je razgledoval po pokrajini in naglo hodil, rahlo šepajoč na nogo brez čevlja. Samo kdaj pa kdaj se je za minuto, dve, ustavil, da so pogledali na specialko.

Prišli so v majhen klanec, poln grmovja in trnja. Steze je zmanjkalo, pričeli so se prebijati skozi goščavo. Bila je popolna tema. Dušan si je prvi utiral pot. Zapletel se je v trnje, da ni mogel ne naprej ne nazaj. Mukoma se je izkopal in poskusil v drugo smer. Plazil se je po trebuhu, tipal z rokami, se zbadal, lomil in odrival veje. S težavo se je zadržal, da je ostal miren in ni zdvijal. Drugi so rili za njim, preklinjali in se znojili. Nazadnje je Dušan zaskovikal. To je bilo znamenje, da se je prebil. V njegovo smer so se zagnali drugi. Ljubo se je plazil iz grmovja ves krvav v roke in v čelo. Marjan se je prikotatil ven z raztrganimi hlačami, ki so se razcefrale na kolenih. »Boljše hlače bi si bil lahko omislil,« si je očitil. Ko se je priplazil zadnji ven je vzšla luna. Obsijala je veliko travnato čistino in črno goščavo, na robu katere je sopla in se razgledovala kopica teleskopcev.

Igor je bil molčeč. Skrbelo ga je: »Ta goščava, ta pikica na specialki nam je požrla več ko uro! Z njo sploh nisem računjal, ko sem delal načrt. In koliko je takih pikic! Gledam na zemljevid in merim razdaljo med Gonarsom in Kojkim. V eni noči bi bila za nami. A morali bi hoditi po cesti. Tako pa nam pikice pijejo kri in — požirajo ure! — Toda izbire ni. Če se prikažemo na cesti, nas pri priči ovadijo civili, kakor so spomladi oficirje.«

Spet so se vrstila polja, travniki, pašniki, ceste, izsušeni počočki, koruza. Luna je bila že visoko. V njeni svetlobi so se laže znašli, pač pa je bila hkrati zanje nevarnost večja. Hodili so in hodili. Sprejaj Dušan in Igor, za njima Črt in Vojo, kot zadnja Ljubo in Marjan. Vojo in Marjan sta bila najbolj slaba, zato je Dušan delil prvega Črtu in drugega Ljubu. Ko je med nekimi plotovi Marjan zaostal, mu je Ljubo rahlo zažvižgal.

»Kaj žvižgaš?« ga je nadrl Dušan in se ustavil.

»Marjan je zaostal!«

»Ti bom dal žvižgati!«

Dušana je vsak šum tovarišev vznemirilo, skoraj raztogotilo. V resnici pa je bil zato na trnju, ker niso nikamor prišli. Na tistem je bil upal, da bodo nocoj priromali do javke, a zdaj — bilo je že čez drugo — mu je bilo jasno, da tudi nocoj ne bo nič. Ko je zvečer preštaval ure, ki so bile pred njimi, in mislil na pot ki jih

čaka, je bil optimist, toda v dolgi noči so se te ure razblinile v nič... »Danes hodimo mnogo slabše ko včeraj. Dnevna vročina nas je ubila. In druga noč je. Vsako noč bo slabše. Dolgo ne bomo vzdržali! Morda ni bilo prav, da sem Ljuba nahrulil, a ne morem, ne smem drugače. Brez glasu do cilja — sicer se sami izdamo. Naglo k cilju — sicer nas pobere lakota.«

Šli so po ozkem vratniku med koruznimi njivami. Na polja je legla rahla megla. Nenadno se na nekem ovinku skoraj zaletijo v dva človeka, ki se prikažeta iz megle. Dušan skoči nazaj, onadva pa se tudi bliskovito obrneta in stečeta, od koder sta prišla. Dušan še vidi ponošena kmečka klobuka in suknjiča, ki mahedrata od njiju.

»Poljska čuvajal!« reče Črt.

»Poljska tatova!« zine Ljubo.

Voju pa šine v glavo: »Štefan in Gato?«

»Morda?«

»Kdo ve, kje stal!«

»Še teže jima je kakor nam!«

»Ali pa laže.«

O neznancih pa ni več ne duha ne sluha. To je bilo njihovo prvo srečanje z ljudmi.

Črt in Ljubo natrgata nekaj strokov koruze in jih vtakneta pod srajco.

Hrib. Gozd. Visoka, močna drevesa, kakršnih na begu še niso videli. Vse naokrog je še noč, a trdnega spanja prirode ni več. »Tu ostanemo,« odolči Dušan.

Zakaj „moraš!” - če lahko rečemo „smeš!”

Najti otroku ob vsakem času primerno zaposlitev, ki bo otroka nekaj naučila in še veselila — to je važna in vse hvale vredna stvar. Vendar osnovno — navaditi otroka na določeni red in vzbuditi v njem veselje do dela, le ni tako enostavno, kot bi si mogoče kdo predstavljal.

»Pozno je že, Tonček, zato mi moraš pomagati na vrtu!« ukaže oče malemu sinčku in mu potisne grablje v roke.

Čudno! Tonček je vedno tako rad pomagal na vrtu! Od kod nenadoma sedaj tak odpor? Tonček jezno skremži svoj obraz in le s težavo požira solze. Nejevoljno vzame grablje in ko se očka čez nekaj časa ozre — ni več o Tončku ne sluha ne duha...

Oče se seveda jezi, pri tem pa ne pomisli, da je z robotim ukazom »moraš!« nehote vzbudil v občutljivem otroku odpor do dela.

Kako drugačen učinek bi oče dosegel, če bi dejal: »Tonček, mrak me bo prehitel,

greda bo ostala neobdelana. Lahko bi mi pomagal in z grabljami poravnal to zemljo. To bo mamica vesela, ko ji povem, da si mi smel pomagati!« Tedaj bi se Tonček zapodil po orodje in ves srečen, ker sme pomagati očetu, misli: »Tako važno opravilo kot pa delo na vrtu res ni od muh!« Fant bi delal z veseljem in tudi z neko resnostjo, ki je pri delu potrebna ter z zavestjo, da tudi njegovo delo nekaj pomeni.

In zopet: »Rezika, v nedeljo moraš z mano k stari mami na obisk!« Mala Rezika se seveda takoj spomni, da bi bilo igranje s sosedovimi otroki mnogo prijetnejše in zaradi tega postane nejevoljna. Ko pa pravi mama naslednjo nedeljo svoji punčki: »Rezika, danes smeš z' menoj k stari mami!« mala Rezika potem že komaj more dočakati trenutka, ko bo smela iti z mamo. V takem primeru seveda ni govora o nikakoli nejevolji, ampak otrok rad izpolni željo staršev. Važno je namreč to, da starši postopajo z otrokom neprisiljeno.

Beseda »moraš!« zveni zelo ostro, zapovedovalno in prisiljuje do nekega dejanja, zato vzbuja odpor, medtem ko beseda »smeš!« izraženo željo povezuje z nekim veseljem, neprisiljenim dejanjem in dogodkom. Da bo naš otrok z veseljem izpolnjeval naše želje, bodimo torej preudarni pri uporabi besedic s meš in moraš.

Sadje lahko vložimo tudi v kis

Za spremembo vložimo nekaj sadja tudi v kis, zlasti zato, ker je vlaganje zelo preprosto in v malih gospodinjstvih praktično.

Hruške n. pr. olupimo, jih razrežemo na štiri dele, odstranimo peške in vse, kar je rjavega. Polagamo jih v vodo, ki smo ji dodali nekaj limone, da hruške ne postanejo rjave. V čisti kozici zavremo en liter vinskega kisa, nekaj nageljevih žbic, cimetovo skorjo, limonino lupino in četrt litra vode ter 60 dkg sladkorja. V tej tekočini kuhamo hruške nekaj minut, nato pa vroče zložimo v čiste kozarce. Ko skuhamo vse hruške, zlijemo v kozarce še tekočino in jih takoj zavežemo nato pa kozarce postavimo pod odejo, da se shladijo.

Na ta način lahko vkuhamo tudi češplje, ki pa jih pred kuhanjem nabodemo, da se ne slečejo. Tekočina zadošča za 4 do 5 kilogramov sadja.

Vložena pesa

5 kilogramov zdrave pese dobro operemo v mrzli vodi, damo v lonec in zalijemo z mrzlo vodo, tako da voda za dva prsta pokrije peso, precej osolimo in počasi kuhamo. Kuhano peso polijemo z mrzlo vodo in, ko se ohladi, jo olupimo, narežemo na listke in jo polagamo v položeno posodo ter potresemo s tremi žlicami nastrganega hrena. Razredčimo en liter vinskega kisa s četrt litra vode, dodamo 6 kock sladkorja, žličko kumine, nekaj zrn janeža, malo soli. To naj 5 minut vre, nato vse dobro premešamo in napolnimo kozarce, da kis prekrije peso. Kozarce neprodušno zapremo in shranimo na suhem in zračnem prostoru.

»Smemo zakuriti?« vpraša Črt.
»Zakaj?«
»Koruzo bi spekli!«
Dušan postavi pogoj:
»Samo ogenj se ne sme nikamor videti!«
»O, saj sem bil partizan!«
»Pa le hitro, da nas dim ne izda. Zdani-lo se bo takoj!«

Črt in Ljubo sta našla globoko vdolbino, v kateri sta zakurila. Polpečena koruza jim je bila prva hrana na begu. Bila je brez okusa. Zaželeli so si soli, a te ni bilo v Črtovi torbi. Žeja pa jih je manj mučila, ker so bili v gozdu.

Ko se je zdanilo, so zagledali v dolini pod sabo mrežo cest in velike stavbe. To so bile kasarne v Krminu.

»No, nocoj nam pa domovina ne uide!« Sklanjali so se nad specialko. Krmin je bil na koncu Furlanije.

»In javka tudi ne!«

Nad njimi pa so blago šumeli stari, trdni hrasti.

JAVKA

Pričela se je tretja noč, nade polna kakor prvi dve. Previdno so nadaljevali pot proti vzhodu. Spočetka so lepo hodili, potem pa jih je zadržal večji potok. Okrog polnoči so se ustavili pod hribi, kakršnih doslej ni bilo. Skoraj stekli so v strmi, peščeni klanec. Utrujenosti niso več čutili. Bili so prepričani, da se nekje tu pričenja domo-

vina, saj priroda ne pozna togih meja. Ko so bili na vrhu hriba, se je odprla pred njimi dolga in ozka dolinica. Mesec je sijal nad njo. Bila je vsa srebrna in domača kakor mati. Že sama dolinica in vinogradi na pobočjih so bili ko domovina — majhni, strmi in lepi. Sicer pa je dolinica bila samotna, brez hiš in cest. Raztezala se je proti vzhodu. Igor jo je ubral naravnost vanjo. Hodili so laže. To ni bila samo sprememba prirode. Bilo je mnogo več: za njimi je bila dežela osvajačev, ki jih išče na žive in mrtve. Morda bi v drugačnih okoliščinah brez čustva prekoračili to mejo, toda to noč so bili kakor prerajeni.

Furlanija je bila suha in odprta. V tej zaprti dolinici pa je vse dehtelo po rosnih briški noči. Trava je bila mokra, vode mnogo in žeja jih ni več morila. Črtu in Ljubu je zaigralo srce, ko sta iztegnila roke med nizke krošnje figovega drevesa.

»Ne znaš jesti fig,« se zasmjeje Črt.

»Jaz jih jem kakor jabolka!« reče Ljubo.

»Figo moraš najprej odpreti, tako da gre do srajčke skupaj, potem šele ugrizneš!«

Dolina pa je bila dolga dolga. Hodili so počasi in tudi Dušan jih ni več priganjal. Igor je obupal nad tem, da bi do jutra prišli na javko. Vendar ni tega nikomur omenil. Sicer pa drugi sploh niso mnogo mislili. Hodili so, to se pravi: predstavljali so noge in na pol spali.

Ko se je že daniilo, so bili spet na vrhu nekega griča. Nenadno se je od nekod vze-

la visoka, močna žena s škafof na glavi. Niso se ji več mogli umakniti ali skriti.

»Dobro jutro!« jo je pozdravil Ljubo.

»Dobro jutro!« je toplo odzdravila.

Ljubo je živo pogledal tovariše: žena govori po slovensko.

Šel je dalje, se nato naglo obrnil in jo vprašal:

»Kje je pot v Krmin?«

»Tja dol!«

Zamahnila je z roko proti dolinici, iz katere so prišli.

»Hvala, z bogom!«

»Z bogom!«

Zavili so nalašč malce v smeri proti Krminu, da bi premotili ženo. Ona pa je stala vrh hriba in gledala za njimi. Samo nekaj besed so izmenjali, a te so teleskopcem pomenile več kakor dolg pomenek starih prijateljev.

Zarili so se v pust in mračen gozd akacije. Črt je odprl mlečno konservo in ponudil vsakemu žlico gostega in sladkega kondenziranega mleka. Mleko se jim je zdelo zelo dobro. Ko je Marjan nesel žlico k ustom, je pomočil vanj svoje dolge, rdeče brke. Sicer pa so bili trudni, da niso kaj več mislili na hrano.

Spustila se je četrta noč. Vedeli so, da bodo to noč dosegli javko. Igor je rekel, da mora biti Kojsko čisto blizu. Javka pa je bila zdaj glavno, svobode so se že navadili. Toda s hribovitimi Brdi so se začele nove težkoče. Komaj so se izvlekli iz pu-

Vrednost zelenjave moramo znati ceniti

Ali poznamo zelenjavo, ki se kuha v našem loncu? Marsikatera gospodinja zlasti na kmetih, kjer bi lahko bilo več zelenjave na vrtovih, kot je je, se vse premašo zaveda, kaj pomeni zelenjava za zdravje družine.

Na kmečki mizi je skoraj neznan zelenjava špinača, čeprav je ne samo okusna, temveč tudi izredno zdrava jed. Vsebuje vitamine A, B, C in D ter organsko železo, ki je pomembno za tvorbo krvi. Špinača pomaga pri zaprtju, malokrvnosti, želodčnih boleznih in nečisti polti. Zelo dobra je špinača zlasti za otroke, zato jim jo ponudimo presno, ali pa skuhamo v prav majhni količini vode, da ne uničimo s kuhanjem preveč vitaminov, ki so tako potrebni otroškemu organizmu.

Tudi korenje je zlasti za otroke zelo potrebna jed, saj ima v sebi prave zaloge vitamina A in D ter mineralnih soli. Korenčkov sok začnimo dajati že prav majhnemu dojenčku, saj izvrstno vpliva na rast in razvoj otroškega organizma. Korenje čisti kri, zdravi malokrvnost in s tem bledolico. Večjim otrokom ga pripraviv-

mo enkrat dnevno kar zribanega, ali pa za spremembo enkrat politega z oljem in kisom, pa bo otrok kmalu imel rdeča lica.

Na rdečo peso gledamo včasih kot na manjvredno rastlino, vendar je tudi ta zelo zdrava, saj vpliva ugodno na živce, pri otrocih pa pospešuje tvorbo kosti.

Če imamo le prostora, si pripravimo tudi za zimo sodček kislega zelja. To je kaj zdrava jed, ki ugodno vpliva na kri, ureja prebavo in čisti črevesje. Bolnik, ki je pravkar prebolel težko bolezen, bo z velikim uspehom popil dnevno nekaj žlic zelnice, ki ni samo osvežilna, ampak tudi zdrava pijača. Najboljše je kislo zelje, če ga uživamo v surovem stanju, kajti pri kuhanju izgubi na svoji hranilni vrednosti. Razen tega pa kislo zelje pri kuhanju tudi mnogo izgubi na svojem svojstvenem okusu.

Na koncu teh nekaj navedb pa naj povejmo še pravilo, ki naj bi nobena gospodinja ne šla preko njega in si ga zapomnila za vse življenje. To pravilo se glasi: **Čim več zelenjave bo v naših jedilnikih, tem manj bo v hiši bolezn!**

Gorčične kumare za zimo

Pet velikih kumar olupimo, odrežemo konico, ki najbrž že greni, odstranimo peščevje in jih narežemo po dolgem na prst debele rezine. Če je kumara zelo velika, jo prerežemo čez polovico. Narezane ku-

mare naložimo v porcelanasto skledo in jih osolimo ter pustimo stati 24 ur. Nato jih odcedimo, rezine zbršimo s čisto krpo ter naložimo v pripravljeno kozarec. Nanje stremo 14 dkg sladkorja, 1 dkg gorčičnega semenja in nekaj zrn čelga popra, koren hrena in nekaj olupljenih šalotk, zalijemo jih s tričetrt litra prevrelega in ohlajenega kisa. Kozarec pokrijemo s krožnikom. Čez dva dni tekočino odlijemo, jo še enkrat prevremo ter ohlajeno zlijemo na kumare. Kozarec pokrijemo s celofan-papirjem ter zavežemo.

privede do čirov, podkožnih vnetij ali celo zastrupljenja krvi.

Kako je treba ravnati z otrokom, ki oboli za vodnimi kozami? Bolnika moramo osamiti, da se ne bi od njega okužili drugi otroci. Predvsem je treba obvarovati infekcije dojenčke ter slabotne otroke. Bolnik mora biti toliko časa izoliran, dokler mu ne odpadejo kraste. Dokler ima zvišano temperaturo in dokler se mu mehurčki ne osuše, mora biti v postelji. Za uživa naj lahko in brezmesno hrano. Dokler izpuščaji ni popolnoma osušen, ne smemo otroka kopati, sicer bi se mu mehurji ponovno odprli in bolezen poslabšala. Da preprečimo srbenje, mu kožo napudramo s praškom za otroke, a usta izpiramo s kamiličnim ali žajbljevim čajem.

Za vodenimi kozami lahko obolijo tudi odrasli, če v detinjstvu še niso preboleli te bolezni. Vodene koze smatrajo za eno najbolj lahkih nalezljivih bolezni in kdor enkrat bolezen preboli, je navadno pred okužitvijo zaščiten za vse življenje.

stih akacij, že so se znašli na strmini, polni kamnitih ograj, trnja, jam, vzpetin in težko prehodnega grmovja. V ravni Furlaniji so se orientirali po Velikem vozu in šli kar počez za ciljem. Po teh strmih hribovih, globokih kotanjah in razdrapanih tleh pa je bilo to nemogoče. Morali so iskati najlažjih prehodov. Čez te prehode pa so bile speljane ceste. Poprej so presekali ceste, kjer je bilo, zdaj pa so jim skorajda zapirale pot. V smeri, kamor so šli, je bila spretno izpeljana široka, dobra cesta. To bi bila pot do cilja, toda Dušan in Igor je nista hotela tvegati. Od daleč sta opazovala njene visoke škarpe, ki so z obeh strani zapirale cesto in preprečevale umik z nje. Igor in Dušan sta vztrajala na vsem kakor v Furlaniji: brez zvez z ljudmi in mimo cest — — — zaupala sta samo temni noči, gmajni in — javki. Kar se je v Furlaniji obneslo, bo tudi tu dobro — — —

In tako so se plazili po strmini, dva lučaja nad cesto. Črt se je zapletel v zarjavelo boječico žico, ki je v temi ni videl, da bi jo preskočil. Ljubu se je podrla ograja iz kamnov prav v hipu, ko se je hotel povzpeti čez njo. Zgrmel je med kamenje in se udaril v piščal. Marjanu so pojemale moči v kolenih, ko jih je grizel v strmino. Po dobri uri take hoje so bili trudni, opraskani, obtolčeni in nevoljni. Ko pa so pogledali po prehojeni poti, so z obupom ugotovili, da niso prišli nikamor.

(Se nadaljuje)

Stelja in kmečko gospodarstvo

Suh in izdaten nastilj je vsakemu živinorejcu potreben. Zato ima gospodar vsako jesen skrb, kje in koliko nastilja bo dobil. Živina mora imeti toplo in suho ležišče, pridelati pa mora tudi dovolj gnojja za polja in travnike, drugače tam ne bo zraslo toliko, kolikor je potrebno za rentabilnost rastlinske proizvodnje.

Ze nekaj desetletij se razgovarjamo kako in kje bi dobili izdatno in dobro steljo, ki je osnova dobremu gnoju.

Najboljši nastilj dajeta pšenična in ržena slama. Za nastilj konja potrebujemo dnevno 3 kg, goveda od 3 do 5 kg, drobnice 30 dkg, svinje dobrega pol kg na 15 do 30 cm dolžine zrezane slame. Kilogram slame zaleže pri nastiljanju toliko kakor 2 kg bukovega listja, 3 kg igličevja ali 4 kg vresja in borovničevja. Boljši od slame sta za nastilj le šota in praprot. Upoštevati pa tudi moramo, da je gnojilna vrednost gozdne stelje mnogo slabša od gnojilne vrednosti slame. Torej že delovnotehnična plat vprašanja, s čim naj nastiljamo, odločno govori za slamo, posebno tam kjer boljšega nastilja ni ali pa ga moramo od daleč dovažati.

Drugo vprašanje pa je primerjava škode, ki jo z odvzemom stelje v gozdu povzročimo. Ta pa ni malenkostna. Na enem hektarju površine bukovega gozda, če je

Subvencije za gradnjo vodovodov samo po predhodni odobritvi

Urad deželne vlade, oddelek 26 d, opozarja, da sme podeljevati subvencije za gradnjo vodovodov samo tedaj, če je gradbeni projekt predhodno odobril in če je bil vodopravni postopek izveden od pristojnega urada za vodogradnje (Wasserbauamt).

Urad ponovno opozarja, da je treba prošnje za subvencijo vložiti zelo zgodaj in jih dobro utemeljiti, kajti sredstva za take subvencije so omejena. Prošnje je treba nasloviti na urad za vodogradnje v Celovcu ali Beljaku.

Dohodki ne dosegajo izdatkov

Družba za kmetijsko knjigovodstvo poroča v svojem glasilu »Der landwirtschaftliche Paritätsspiegel«, da so v zadnjem gospodarskem letu cene spet narasle v škodo kmečkega prebivalstva.

Dohodki kmetijstva niso sledili naraščanju njegovih izdatkov. Medtem ko je indeks dohodkov obratovanja v kmetijstvu med julijem 1955 in julijem 1956 porasel od 744 na 770, je indeks izdatkov obratovanja v kmetijstvu porasel v istem času od 877 na 925. Medtem ko so bili izdatki obratovanja v kmetijstvu julija 1955 za 133 nižji od njegovih dohodkov, so bili letos za 155 nižji. To pa v času, ko konjunktura na vseh področjih raste.

Kmet živi čedalje bolj od substance. Kako dolgo še?

Davčne olajšave pri zaokroženju zemljiške posesti

Nakup, menjava in priposestvanje zemljišč v okviru komasacij (zložitve), delitve zemljišč in pri novoureditvah servitutnih pravic na polju, na planinah in v gozdu so oproščene davka na pridobitev zemljišč (Grunderwerbsteuer), če s tem v zvezi potrebni postopek izvaja Agrarna okrajna oblast. Istega davka je oproščena tudi prostovoljna pridobitev zemljišč za zaokroženje (arondacija) zemljiške posesti potom nakupa ali menjave, če Agrarna okrajna oblast smatra to pridobitev v svrhu izboljšanja skupne lege zemljišč za umestno.

Pogodba o nakupu in prodaji zemljišč v svrhu zaokroženja zemljiške posesti se lahko sklene pri notarju ali advokatu ali pa tudi brez njih. Pogodbo je vendar treba predložiti Agrarni okrajni oblasti s prošnjo, da jo priporoči kot umestno za izboljšanje skupne lege zemljišč. Od agrarne okrajne oblasti priporočeno pogodbo je treba predložiti finančnemu uradu s prošnjo, da pridobitev ali prodajo oprosti davka na pridobitev zemljišč, nakar se lahko izvede preknjižba v zemljiški knjigi.

srednje dobro zaraščen, priraste na lesu približno 3.200 kg (ca. 4.5 m³) lesa in približno ista količina listja. Priroda sama je dober gospodar: polovico ustvari v lesu, polovico pa vrača zemlji v listju, torej vrača rudninske snovi, ki so jih med letom posrkale korenine drevesa iz zemlje.

Človek pa je tisti, ki tega ne razume. V življenjskih okoliščinah, ki ga stiskajo, išče nastilj tam, kjer ga najlaže dobi, to je v gozdu. S tem pa, da jemlje gozdnemu pokrovu zemlje to, kar gozd v največji meri potrebuje za izdatno nadaljno rast v višino in debelino, povzroča sebi ogromno gospodarsko škodo.

Vsled rednega grabljenja stelje imamo na hektar gozda v enem letu 2 m² manj prirastka na lesni gmoti. Na kmetiji z 10 ha gozda priraste vsled steljarjenja letno 20 m³ manj lesa, kar predstavlja vrednost najmanj 8.000 šil., zato pa lahko dobimo 15 do 16 tisoč kg stelje. Toliko stelje pa v povprečju kmetija z 10 ha gozda, ki ima tudi 10 ha kmetijske zemlje, ne potrebuje, tudi če vzamemo, da drži na tej površini 10 goved in 15 prašičev. Za to število je treba (pri 210 dneh hlevskega krmiljenja in 150 dneh paše za govejo živino) letno okoli 14.000 kg slame za nastilj. Doma pridelata taka kmetija brez nadaljnega okrog 7.000 kg slame za nastilj. Ostanke potem še primanjkljaj 7.000 kg slame ali slami enakovrednega nastilja. Tudi če bi tega kupili v obliki slame, bi nas prišlo to kvečjemu 3.500 šil. V gozdu pa bi morali za pokritje tega primanjkljaja nagrabiti 14.000 kg bukovega listja ali 21.000 kg igličevja ali 28.000 kg vresja in borovničevja. To povzroči veliko več dela, kakor nakup slame. Če pa upoštevamo še slabšo kvaliteto gnojja, ki jo daje gozdna stelja in pa ško-

Kreditni za obnovo gozdov

Urad Zveznega kanclerja (sekcija za gospodarsko koordinacijo) je določil nove smernice za doseg ERP-kreditov za obnovo in izboljšanje gozdov ter za njegovo rabo in za lažje spravilo lesa.

V okviru teh smernic podeljuje upravna komisija za ERP pri ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo, Dunaj I, Stubenring 1, preko denarnih zavodov kredite v neomejeni višini:

- za pogozdovanje in za zavarovanje z gozdnimi sadikami zasajenih površin,
- za gradnjo poti in cest, ki služijo spravilu lesa,
- za spremembo gozdnega sestaja, za gnojenje gozda in druge ukrepe za povečanje prirastka in prihranek lesa,
- za nakup orodja, strojev in vozil za spravilo lesa.

Prošnje so vezane na posebne formularje. Prošnje za kredit v pod a) do c) navedene namene mora predhodno odobriti deželna gozdna inšpekcija, one za nakup orodja, strojev in vozil za spravilo lesa pa okrajna gozdna inšpekcija. Po odobritvi s te strani je treba prošnjo na zgoraj imenovano upravno komisijo vložiti pri enem izmed naslednjih denarnih zavodov: Zadruga centralna banka AG, Banka za Koroško, Obrtna in trgovska banka AG in Delavska banka AG.

Posneto mleko po 50 grošev

V sporazumu z ministrstvom za kmetijstvo in gozdarstvo ter ministrstvom za trgovino in obnovo je notranje ministrstvo določilo za posneto mleko in pinjenec, ki ga dobavljajo kmetu mlekarne in druga predelovalna podjetja mleka, ceno 50 grošev za liter franko obrat dobavitelja. Ta cena velja od 1. avgusta naprej do 31. decembra t. l.

Mleko vsebuje živalske beljakovine, ki so za vzrejo telet in pujskov ter za pitanje prašičev zelo potrebne. Kilogram posnetega mleka vsebuje 33 gramov beljakovin. V primerjavi s ribjo moko, ki tudi ima živalske beljakovine, je po beljakovinah 16,5 kg mleka enakovrednih 1 kg ribje moke. Kilogram ribje moke stane 5,80 šil., 16,5 litrov posnetega mleka pa 8,25 šil.

Nova cena posnetega mleka je za živinorejca odločno previsoka. Čudimo se, kako je kmetijsko ministrstvo moglo pristati na to ceno.

na prirastku v gozdu, potem je gospodarski nesmisel steljarjenja v gozdu očitno dokazan, še posebno zato, ker nam ta količina slame kot nastilj daje dovolj gnojja za redno in izdatno gnojenje njiv in travnikov s hlevskim gnojem.

(po A. S.)

Jzstop ritnika in danke

Včasih se dogodi, da izpade ritnik ali tudi danke v obliki rdeče kepe ali klobase. Temu je vzrok oslabelelost in odjenljivost ritnih mišic in vezi, napenjanje žlásti ob porodih, pa tudi pri driskah in zapakah. Ta bolezenski pojav opažamo največkrat pri svinjah, včasih pa tudi pri kravah in teletih.

Pri izstopih čreva je treba najprej omejiti krmo in vodo ter dati precej kuhane lanenega semena, da žival ne blati toliko. Če je izstop manjšega obsega, se

Plemenski sejem v Spittalau na Dravi

V petek, 28. septembra 1956 bo ob 10. uri dopoldne na živinskem sejmišču v Spittalau na Dravi plemenski sejem za krave in telice pincgavske pasme.

Na sejem bo prignanih 60 brejih krav in telic iz Tbc-prostih hlevov, ki so preiskane na Bazillus Bang.

Dolgotrajno deževje slabi rastline

Dolgotrajno deževje je prav tako škodljivo kot suša (če ni ta že saharo skrajna). Neprestani dež izlučuje redilne snovi iz zemlje in jih odplavlja v morje. In ne samo to — tudi iz listov rastlin izlučuje hranila, ki jih rastlina ima v sebi. Učeni ljudje, ki se ukvarjajo s takimi raziskovanji, imajo danes odlične pomočnike v radioaktivnih snoveh. Ako se te snovi dajo redilnim, potem lahko te z lahkoto zasledujejo. Z isto lahkoto opazujejo, kako odplavlja dež iz listov in zelenih delov rastline redilne snovi. Po štiriurnem umetnem deževju je poizkusna rastlina izgubi-

la 71 odstotkov svojega kalija in kemična analiza je pokazala, da izpira dolgotrajni dež tudi druge važne elemente, kakor dušik, apno, magnezij, bor, mangan, železo in baker.

Zato po dolgotrajnem deževju rastline tako opešajo, da si dolgo ne morejo opomoči. Takrat bi potrebovale obilico gnojil.

F. M.

Oskrbite si dobre pujske in plemenske svinje

Posestvo kmetijske šole Podravlje ima tekoče naprodaj odstavljene pujske od svinj nemške žlahtne pasme in od svinj požlahtnjene podeželjske pasme, ki so bile oplemenjene z merjascom nemške pasme. Pujski so pripravni za nadaljno rejo in pitanje. Interesenti si pujske lahko sami izberejo.

V prihodnjih 3 mesecih je naprodaj tudi 6 mladih prvič brejih plemenskih svinj nemške žlahtne pasme, ki so oplemenjene s potomcem najboljšega koroškega merjasca (na koroškem velesjemu je bil razstavljen in ocenjen v kvalitetni razred Ia).

Pujski in plemenske svinje se prodajajo po dnevnih cenah. Zanesljivo in pravočasno dobavo si je treba zagotoviti s pravočasnim naročilom in naplačilom. Naročila je treba poslati direktno na naslov: Kmetijska šola Podravlje, ing. Nace Nachbar, Podravlje — Förderlach.

ZVEZA SLOVENSkih ZADRUG svetuje

Delo s traktorjem na polju

Splošno priznано je, da je delo na polju opravljeno s traktorjem lažje in hitreje. Vendar nastane vprašanje, kako preprečiti vgrezanje traktorja na mehki, zorani ali močvirnati zemlji. Dejstvo, da prihaja iz leta v leto vedno več traktorjev v kmetijske obrate, je izsililo zahtevo, da se z njihovo pomočjo opravi čim več kmečkih del, tudi takih, za katera se je do sedaj uporabljala le živalska vprega.

Konstruktorji so našli v zadnjem času tudi za rešitev. Široki jekleni obroči, takozvana mrežna kolesa omogočajo ne samo vožnjo, temveč tudi delo traktorja na mehkih močvirnatih tleh. So to jekleni obroči, vezani med seboj z jeklenimi prečkami. Ta kolesa izdelujejo v velikosti traktorskih koles ali z nekoliko manjšim (za 50 mm) premerom. Montirajo se poleg gumijastih koles, tako da je traktorska sled razširjena in se vgrezanje traktorja občutno zmanjša. Seveda pridejo mrežna kolesa z enako velikostjo kot gumijasta v poštev le za take kmete, ki jim ni treba uporabljati javnih cest, medtem ko se v tem primeru uporabljajo kolesa z manjšim premerom kot gumijasta in tako teče traktor na trdih tleh le po gumijastih kolesih ter lahko razvija polno brzino. Pogoj za dobro delovanje traktorja s temi kolesi

je vsekakor nizek zračni pritisk v kolesu. Ni sicer potrebno voziti z minimalnim pritiskom 0,8 atü, marveč ustreza povprečni pritisk 1,2 atü. Le če kdo hoče z razširjenimi kolesi doseči učinek, je potrebno znižati zračni pritisk v zračnicah na 1,0 do 0,8 atü. Ker je pa spuščanje zraka in ponovno polnjenje zračnice razmeroma zamudno delo, se v splošnem opušča.

Toda ne le na zoranih njivah dobro služijo mrežna kolesa, v enaki meri izpolnjujejo svojo nalogo tudi pri vseh traktorskih delih v strminah. S tako razširjenimi kolesi je dana traktorju večja stabilnost, obenem pa je zmanjšana nevarnost vsled drsenja.

Za večja in velika posestva pridejo v poštev posebna široka mrežna kolesa, ki se uporabljajo sploh namesto gumijastih. Sicer zahteva menjava koles res svoj čas, vendar je delo traktorja temu primerno boljše. V splošnem ni treba za omenjena kolesa kakih posebnih naprav, ker so delana tako, da odgovarjajo v celoti navadnim gumijastim.

Čim večje bodo možnosti uporabe traktorja, tem večji bo tudi njegov gospodarski pomen. In nedvomno bo s to napravno mogoče izriniti živinsko vprego tudi tam, kjer se je zdela do sedaj neobhodno potrebna.

Svojevrstna procesija

Na Dunaju so priredili v sredo minulega tedna dokaj čuden spreved po mestu. S pripori in zastavami so na čelu spreveda korakali pristaši „katoliške mladine“, pred posameznimi skupinami pa so nosili velike slike in lesene križe z napisi: Albanija, Bolgarija, ČSR, Vzhodna Nemčija, Jugoslavija, Madžarska, Romunija, Litva, Letonija, Estonka, Ukrajina, Rusija, Kitajska, Koreja, Indokina in Poljska. Med sprevedom so udeleženci molili rožni venec in križev pot, pri posameznih odstavkih pa je vsakokrat poseben govornik opisoval „pot trpljenja“ ene izmed imenovanih vzhodnih držav. O tem sprevedu je klerikalno in „neodvisno“ časopisje poročalo, da je bila to „spokorna procesija križarske vojne rožnega venca“ v spomin na „trpečo in zatirano cerkev v vzhodnih deželah“.

Od poldruega milijona Dunajčanov jih je samo nekaj tisoč pokazalo smisel za to procesijo, med njimi najvišji predstavniki ÖVP:

kancler Raab, ministra Drimmel in Figl, dr. Hurdas, državna tajnika Bock in Grubhofer ter generalni sekretar ljudske stranke Maleta. Kako morejo osebnosti na tako odgovornih položajih spraviti svojo udeležbo na tako očitno proti celi vrsti tujih držav naperjeni prireditvi v sklad z nevtralnostjo naše države, ostane uganka.

Ni pa uganka, zakaj dunajski kardinal ni prirejal takih procesij v tistih komaj minulih letih, ko je hitlerjevski fašizem v Avstriji in drugod po svetu zapiral in ugonabljal v koncentracijskih in uničevalnih taboriščih stotisoče nedolžnih ljudi, med njimi mnogo katoličanov in duhovnikov. Kakor je znano, so ob Hitlerjevem vdoru v Avstrijo avstrijski škofje s takratnim dunajskim kardinalom na čelu izrekli nemškemu Rajhu in nosilec njegovega krvavega režima dobrodošlico ter pozvali avstrijske katoličane naj glasujejo za Anschluss.

Bivši SS-ovci postajajo ošabni

Svet še ni pozabil grozodejstev, ki so jih zakrivali SS-ovski oddelki v najrazličnejših evropskih deželah, in že se slišijo glasovi o najrazličnejših zahtevah bivših pripadnikov teh hitlerjevskih formacij. Tako je na sestanku bivših pripadnikov nacističnih Waffen-SS-čet general Kurt Mayer zahteval »enake pravice« za vse bivše pripadnike teh hitlerjevskih enot. To je izjavil v zvezi s položajem štirih vojnih zločincev, pripadnikov Waffen-SS, ki so bili na nürnberškem procesu proti vojnim zločincem obsojeni in do danes nimajo enakih pravic do pokojnine kot ostali pripadniki oboroženih sil. Mayer je dejal, da bivši SS-ovci, teh je danes še okoli 400.000, ne bodo pristopili k zahodnonemškimi oboroženim silam tako dolgo, dokler ne bodo prenehali »blatiti« njihovo »čisto vojaško« formacijo.

Vsem, ki so občutili škorenj Hitlerjevega terorja pa je jasno, da o kakem blatenju SS-ovskih enot ni govora, pač pa je vse to, kar se pripisuje SS-ovskim tolpom,

resnica, ki je ni moč pozabiti, saj je padlo na tisoče in tisoče nedolžnih človeških žrtev prav zaradi nasilja in terorja, ki so ga izvajale po okupiranih evropskih deželah prav formacije po mnenju generala Mayerja »neomadeževane« SS. General Mayer je pri svojih trditvah prav gotovo pozabil na grozotna taborišča smrti, kjer so hirali in umirali pošteni ljudje, ki niso zakrivali drugega kot to, da so hoteli živeti svobodno in miroljubno življenje. Prav ta taborišča smrti pa so bila pod vodstvom SS, organiziral jih je njen SS-Reichsführer in šef geštapa Himmler, ki je ušel pravični kazni s tem, da se je sam usmrtil. Ali je po vsem tem Mayerjeva trditev o »čistosti Waffen-SS« še upravičena? Dovolj jasn odgovor na to vprašanje dajejo že številni množični grobovi nedolžnih ljudi. Naloga vseh svobodoljubnih ljudi pa je, da zastavijo vse svoje sile za borbo proti pozitivni podobnih organizacij, ki bi utegnile človeštvo zopet povesti v bedo in trpljenje.

Rahlo naraščanje brezposelnosti

Deželni delovni uradi poročajo, da je bilo sredi septembra prijavljenih 67.413 brezposelnih, med temi 26.352 moških in 41.061 žensk. Nasproti stanju brezposelnih koncem avgusta se je število dvignilo za 2079, od katerega odpade na moške

782 in na ženske 1297 oseb. V posameznih avstrijskih deželah je bilo sredi septembra stanje brezposelnih naslednje: Dunaj 29.159, Nizja Avstrija 12.213, Štajerska 8.237, Koroška 2.606, Zgornja Avstrija 9.606, Salzburška 1.824, Tirolska 2.192, Predarlška 445 in Gradiščanska 38.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Sobota, 22. september:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 10.00 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.30 Pozdrav nate — 15.30 Podeželjski zvoki — 16.15 Odlični izbor — 18.45 Za prijatelje zborovske glasbe — 20.16 Veseli večer.

Nedelja, 23. september:

6.10 Oddaja veselih pesmi — 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Dobro razpoloženi v nedeljo dopoldne — 11.05 Veselo petje — veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Glasbeno srečanje — 19.00 Nedeljska športna poročila — 19.54 Z zagonom in dobro voljo — 20.15 Salzburg enkrat drugače.

Ponedeljek, 24. september:

5.35 Glasbena budnica — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Zapiski iz domovine — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 14.00 Slovenska oddaja — 15.30 Glasba na tekočem traku — 16.00 Podeželjski venček — 18.45 Slovenska oddaja — 20.15 Vzemi stvar z lahke strani.

Torek, 25. september:

5.35 Glasbena budnica — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Bolnišnica od danes — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00

RADIO PROGRAM

Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Slovenska oddaja — 15.30 Glasba na tekočem traku — 16.00 Pestra glasbena oddaja — 20.15 „Faustovo prokletstvo“, dramatična legenda.

Sreda, 26. september:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Slovenska oddaja — 15.30 Glasba na tekočem traku — 18.45 Slovenska oddaja — 20.16 Zabavna glasba — 21.00 Pestra oddaja avstrijske pošte.

Četrtek, 27. september:

5.35 Glasba spravi v dobro voljo — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Avstriji v inozemstvu — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Slovenska oddaja — 15.30 Glasba na tekočem traku — 16.00 Priljubljeni šlagerji — 20.15 „Samo ena mačka“ — slušna igra.

Petek, 28. september:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Domovina in čas — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Slovenska oddaja — 15.30 Glasba na tekočem traku — 18.15 Mladina in film — 18.45 Slovenska oddaja — 20.15 „Veliki Gatsby“, slušna igra.

HANS ERTL:

Film „Prodor v Paititi“

V četrtek minulega tedna se je v Celovcu mudil Hans Ertl, ustvaritelj novega kulturnega filma »Prodor v Paititi« (Vorstoss nach Paititi). V kinu Prechtl so novo filmsko delo predvajali novinarjem in nekaterim povabljenim gostom.

Kulturni film »Prodor v Paititi« je posnetek Ertlove ekspedicije leta 1954/55 v Ande in porečje Amazonke. (Andi — Cordilleras de los Andes — so najdaljši gorski masiv na svetu. V dolžini 7500 km se raztezajo ob zahodni obali Južne Amerike od Antiljev do Ognjene zemlje. Andi so razvodnica med atlantskim in Tihim oceanom. V Andih je 26 delujočih in mnogo ugaslih ognjenikov. Visoke planote v Andih so naseljene in sicer v višino do 4000 metrov. Preko Andov vodijo najvišje železnice sveta, ki se vzpenjajo do 4880 metrov. Amazonka — Rio de Amazonas — reka v Južni Ameriki, je ena izmed najdaljših rek in tudi glede vode najbogatejša na svetu).

Raziskovalec Ertl si je pri odpravi 1954/55 izbral za cilj svojih raziskovanj Paititi, nekdanje mistično mesto Inkov, vladajočega sloja stare indijske države na ozemlju današnjega Peruja in Bolivije. Bogata in zanimiva odkritja ob čudovitih in nepozabnih doživetjih je Ertl posnel v svoj film, ki bo predvajan v začetku oktobra prvič tudi v Celovcu. Film, ki traja 100 minut, bo vzbujal predvsem pri mladini, pa tudi pri odraslih veliko zanimanje, ker je poln napetosti ter gledalca povede v nov skrivnost in nepoznan svet, kamor pred Ertlom in njegovimi sodelavci Rudijem Braunom, zoologinjo Burgl Möller in Ertlovima hčerkama Moniko in Heidi še ni stopila noga kakšnega raziskovalca. Neštete ekspedicije, ki so si v toku stoletij zastavile isti cilj, so spodletele ali pa so predčasno končale na tragičen način.

V Ertlovem filmu doživljamo priprave na odpravo iz glavnega mesta Bolivije La Paza in jo spremljamo v neznani, skrivnostni in divje-romantični svet. Z nadčloveškimi napori je bilo združeno prodiranje skozi gosti pragozd, kjer je morala ekspedicija odstranjevati silne ovire in je mogla napredovati le po dva kilometra na dan. Nastajale pa so vedno večje težkoče, kakor moreče-vlažna vročina, kače in nevarne žuželjke. Odprava je naletela na okoli 200 kač, neposreden stik pa je doživela z 61 kačami. Prav posebno nevarne so bile najrazličnejše žuželjke, med temi najbolj ognjene mravlje. Mravlje, ki živijo na posebnih drevesih Palosanto, je mogoče premagati samo z ognjem. Stari Indijanci pripovedujejo, da so ta drevesa sadili nalašč za to, da so gojili mravlje, ki naj bi onemogočile vsak prodor tujcev v njihov kraj kulta. Palosanto imenujejo tudi smrtno drevo, na katerega so privzivali ujete sovražnike, da so jih mravlje strahotno ukončale.

Čarobne, skrivnostne in čudovite slike je Ertl posnel za svoj film in odprl področje, ki do danes še ni bilo zajeto na nobenem zemljevidu in v nobeni geografski knjigi zapisano. Ertl je posnel zelo živahen in gibčen film, ki prikazuje poleg najzanimivejšega iz živalstva in rastlinstva daljnega zeleno-temnega pragozda tudi mnogo zabavnih epizod, posebno z razigranim nosnim medvedom.

Najdbe, ki jih je Ertl prinesel z ekspedicije, so razstavljene v nekem muzeju v La Paze. Hans Ertl se bo v kratkem podal v področje Amazonske, kjer bo snemal nov kulturni film »Monolog v džungli«. Dogodivščine »Paititi« bodo še letos v jeseni izšle kot knjiga v založbi Nymphenburger Verlagsbuchhandlung.

ŠPORTNI ŠPORTNI

Sepp Bradl z drugimi prvaki v Ljubljani

Pretekli petek so odpotovali v Ljubljano Sepp Bradl in drugi pomembni avstrijski smučarski prvaki, da bi preštudirali vodno smučarsko skakalnico, ki so jo v Ljubljani zgradili po finskem vzoru. Jugoslovanska smučarska zveza je prav tako kot smučarska zveza Nemške demokratične republike v Klingentalu prevzela treninge finske smučarske zveze. Jugoslovanska smučarska zveza hoče s tem ukrepom preusmeriti svoje smučarje-skakalce v finski stil. Tudi znameniti švedski trener za skakalce Thorleif Schjelderup je odpotoval na Finsko, da bi v deželi sami proučeval trenersko delo v skakanju na vodnih skakalnicah kot predpripravo za zim-

ska sezono, za skoke na velikih smučarskih skakalnicah po svetu.

Pred svojim odhodom v Ljubljano je avstrijski smučarski prvak Sepp Bradl izjavil, da nameravajo podobne vodne skakalnice zgraditi tudi v Salzburgu, na Tirolskem in na Koroškem, seveda le, če bodo OSV-skakalci naprave v Ljubljani odobrili. Vodne skakalnice zgrajene po finskem vzoru imajo to prednost, da že v poletni dobi uvajajo skakalce v skrivnosti finskega sloga v skokih na skakalnicah. Sepp Bradl sicer ne bo več toliko nastopal na smučarskih tekmah, pač pa bo OSV (Avstrijski smučarski zvezi) vedno na razpolago kot trener bodočega smučarskega kadra, predvsem skakalcev.

viji — 8.50 V zabavnem ritmu — 10.00 Pavle Kernjak in koroška narodna pesem — 12.00 Melodije za razvedrilo — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.30 Za dom in žene — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Slovenske narodne pesmi — 18.00 Športni tednik — 20.00 Za ljubitelje slovenskih narodnih pesmi.

Sreda, 26. september:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 12.05 Opoldanski operni spored — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 20 minut z Vaškim kvintetom — 13.15 Glasba iz zabavnih filmov in revij — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 17.15 Zabavna in plesna glasba — 18.15 Skladbe za razne instrumente — 20.00 „Poljub“, Smetanova opera v dveh dejanjih.

Četrtek, 27. september:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 12.00 Popularne melodije iz orkestralne glasbe — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Popevke in ritmi — 13.35 Nekaj priljubljenih arij — 14.30 Turistična oddaja — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Slovenske narodne pesmi — 16.20 40 minut z jugoslovanskimi solisti — 17.15 Zabavna in plesna glasba — 20.00 Četrtek večer narodnih pesmi.

Petek, 28. september:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.00 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — 8.50 Popularne melodije — 11.05 Od melodije do melodije — 11.50 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Za prijetno razvedrilo — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Poje ljubljanski komorni zbor — 18.00 Novi filmi — 18.50 Družinski pogovori — 20.00 Heinejeve pesmi.